

Principii privind intervievarea eficientă pentru investigații și culegerea de informații

Mai 2021

Cu sprijinul

association pour la prévention de la torture
asociación para la prevención de la tortura
association for the prevention of torture

UiO : Norwegian Centre for Human Rights
University of Oslo

Tradus de

Principii privind interviuarea eficienta pentru investigații și culegerea de informații

Adoptat în mai 2021 de Comitetul de coordonare al experților cu sprijinul Inițiativei împotriva torturii, al Asociației pentru prevenirea torturii și al Centrului norvegian pentru drepturile omului, disponibil la adresa www.interviewingprinciples.com

Inițiativa împotriva torturii (ATI) a fost înființată în 2012 ca proiect principal al Center for Human Rights & Humanitarian Law [Centrului pentru drepturile omului și drept umanitar] din cadrul American University Washington College of Law. Creată pentru a extinde sfera de aplicare și aspectele practice ale activității fostului raportor special al ONU asupra torturii, Juan E. Mendez, ATI urmărește să prevină tortura și alte rele tratamente la nivel mondial prin promovarea accesului la justiție și a responsabilității pentru victimele torturii, cultivarea unei mentalități care respinge tortura ca practică legitimă și consolidarea instituțiilor, a apărătorilor și a rețelelor globale care caută să elimine tortura. Prin implicarea în activități de cercetare strategică, activități direcționate de promovare, formare pentru consolidarea capacităților și eforturi în materie de litigii, ATI a avut un impact semnificativ asupra ansamblului de măsuri luate în vederea combaterii și prevenirii torturii și a altor rele tratamente, aprofundând și extinzând domeniul de acțiune al mișcării globale împotriva torturii. www.american.edu/wcl/impact/initiatives-programs/center/ati/

Asociația pentru Prevenirea Torturii (APT) este o organizație internațională neguvernamentală cu sediul la Geneva, care acționează la nivel mondial pentru prevenirea torturii și a altor rele tratamente. Înființată în 1977, APT își propune să reducă riscurile de tortură și rele tratamente prin susținerea și promovarea unor măsuri practice precum monitorizarea facilităților de detenție, punerea în aplicare a garanțiilor și protecția deținuților aflați în situații de vulnerabilitate. APT a jucat un rol esențial în stabilirea standardelor și mecanismelor internaționale de prevenire a torturii, printre care Protocolul facultativ la Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii (OPCAT) și mecanismele naționale de prevenire. Pentru a pune în aplicare viziunea unor societăți în care să nu existe tortură, APT lucrează la nivel național, regional și internațional pentru a sprijini diferiți parteneri, pornind de la autorități, instituții naționale pentru drepturile omului până la organizații ale societății civile. www.apr.ch

Înființat în 1987, Centrul Norvegian pentru Drepturile Omului (NCHR) este un centru multidisciplinar al Universității din Oslo. Activitățile centrului gravitează în jurul cercetării, activităților de predare și programelor internaționale aplicative. Personalul NCHR este format din avocați, politologi, antropologi sociali, geografi sociali și filosofi. Centrul pune accentul pe legătura dintre educația în domeniul cercetării și punerea în practică a cunoștințelor. www.jus.uio.no

Materialele conținute în această publicație pot fi citate sau retipărite necondiționat, atât timp cât este menționată sursa: Principles on Effective Interviewing for Investigations and Information Gathering [Principii privind interviuarea eficienta pentru investigații și culegerea de informații], mai 2021. Disponibilă la adresa: www.interviewingprinciples.com

Traducere:
Ligia Mihăiescu.

Revizuire:
Aura Preda.

Design publicistic și ilustrații:
Magdalena Castría. 2021.

This publication is based upon work from COST Action, CA22128, supported by COST (European Cooperation in Science and Technology)."

COST (European Cooperation in Science and Technology) is a funding agency for research and innovation networks. Our Actions help connect research initiatives across Europe and enable scientists to grow their ideas by sharing them with their peers. This boosts their research, career and innovation.

www.cost.eu

Prefață

Cadrele juridice extinse care interzic tortura și alte forme de rele tratamente – oricând și oriunde, chiar și în situații de conflict armat sau de urgență publică – nu au avut încă drept efect eradicarea acestora pe parcursul administrării de audieri de către agenții statului, peste tot pe mapamond. Nu a existat, în egală măsură, nici o punere efectivă în practică a garanțiilor de protecție a persoanelor private de libertate. În calitate de raportor special al ONU asupra torturii, am observat că cel mai frecvent întâlnit context în care au loc tortura și constrângerea este în cursul interogării suspectilor în scopul obținerii de mărturisiri sau declarații împotriva altor persoane. Din acest motiv, în 2016 am depus un raport tematic în fața Adunării Generale a Națiunilor Unite, care a identificat o oportunitate și a oferit o cale de urmat.¹

Raportul a subliniat disponibilitatea unui volum sporit și în continuă creștere de cunoștințe științifice care stabilesc că metodele de interviuare necoercitive, bazate pe stabilirea unei relații, sunt cele mai eficiente pentru colectarea de informații. În același timp, cercetări empirice riguroase demonstrează că tortura și alte rele tratamente sunt metode ineficiente și contraproductive de interogare. În acest context, raportul a solicitat elaborarea unui set de standarde internaționale pentru interviuri care, prin natura lor, să includă aplicarea de garanții juridice și procedurale de către autorități.

Acest document reprezintă rodul acestui demers. Aceste principii reprezintă esența experiențelor dintr-o serie de țări în care organele de aplicare a legii și forțele de securitate utilizează tehnici eficiente de administrare a interogatoriilor care conduc la rezultate mai bune în obținerea de informații exacte și credibile. De asemenea, informațiile colectate în acest mod mențin integritatea și profesionalismul celor care administrează interogatoriul și sporesc încrederea cetățenilor în instituțiile din care aceștia provin.

Principiile pe care le prezentăm aici sunt, în esență, o recunoaștere a faptului că rezultatul unui interviu este corelat cu exercitarea deplină a drepturilor de către o persoană în fiecare etapă a contactului cu autoritățile publice – indiferent dacă aceste întâlniri sunt etichetate drept conversații, interogatorii, interviuri sau audieri. Ele reprezintă o alternativă la riscurile pe care le presupun luarea cu forța a declarațiilor și brutalitatea torturii, precum și o recunoaștere a faptului că aceste tactici conduc la false mărturisiri, la procese inechitabile și subminează înfăptuirea justiției. După cum a statuat

1. A/71/298, Report of the Special Rapporteur on Torture, 5 August 2016. A se vedea, de exemplu, A/HRC/31/L.19, Rezoluția Consiliului pentru Drepturile Omului, 24 martie 2016.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, niciun sistem juridic bazat pe statul de drept nu poate permite admiterea de probe obținute prin tortură, deoarece procesul judiciar reprezintă temelia ordinii de drept și acesta este iremediabil afectat de utilizarea torturii.²

Aceste principii au fost redactate de experți de pe întreg mapamondul din domeniul administrării de interogatorii, aplicării legii, investigațiilor penale, securității naționale, militar, al serviciilor de informații, psihologiei, criminologiei și drepturilor omului. Un comitet de coordonare internațional format din 15 membri a îndrumat acest proces și s-a străduit să fundamenteze activitatea pe o bază largă de cercetare empirică, pe bune practici documentate, pe dreptul internațional consacrat și pe etica profesională. Textul final reprezintă rezultatul a patru ani de analiză și cercetare, în consultare cu un consiliu consultativ format din peste 80 de experți proveniți din mai mult de 40 de țări. În plus, Comitetul de coordonare a beneficiat de consultări directe cu organisme de aplicare a legii și cu alte părți interesate în cadrul reuniunilor organizate în Brazilia, Tunisia și Thailanda.

Este momentul ca aceste bune practici să devină universale și să fie împărtășite în rândul anchetatorilor în materie penală, din toate culturile juridice, și în rândul specialiștilor care administrează interogatorii într-o multitudine de scopuri legitime. Aceste principii pot ghida comunitatea internațională și vor contribui la dezvoltarea unui cadru normativ pentru administrarea eficientă de interogatorii, care să evite încălcările drepturilor omului, și anume tortura și relele tratamente, și vor crește eficiența și coerența anchetelor și activităților de prevenire a infracțiunilor.

Juan E. Méndez,

Copreședinte al Comitetului de coordonare al experților

2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), *Ćwik c. Poloniei*, nr. 31454/10, Hotărârea din 5 noiembrie 2020.

Colaboratori

Comitetul de coordonare

(membri în nume propriu)

Juan E. Méndez, copreședinte (fost raportor special al ONU asupra torturii; șef de catedră, Inițiativa împotriva torturii, American University Washington College of Law)

Mark Thomson, copreședinte (fost secretar general, Asociația pentru Prevenirea Torturii)

Ray Bull (profesor de cercetări penale, Universitatea din Derby; profesor emerit de psihologie criminalistică, Universitatea din Leicester)

Mark Fallon (Fost agent special/responsabil de combaterea terorismului, Serviciul Naval de Investigații Penale, Departamentul Apărării, SUA; co-fondator al Proiectului Aletheia, John Jay College of Criminal Justice)

Verónica Hinestroza Arenas (expert în dreptul internațional al drepturilor omului; fost avocat principal responsabil de programe, Institutul pentru Drepturile Omului al Asociației Internaționale a Barourilor, America Latină)

Zaza Namoradze (Director, Open Society Justice Initiative, Biroul din Berlin)

Gavin Oxburgh (profesor de științe de investigare polițienească, Universitatea Northumbria, Regatul Unit; fost membru al Secției de Investigații Speciale Polițienești a Forțelor Aeriene Regale)

Pau Perez Sales (director medical, Centro SiRa, Madrid; redactor șef, Torture Journal)

Asbjørn Rachlew (inspector în cadrul poliției norvegiene, Oslo; cercetător invitat la Centrul Norwegian pentru Drepturile Omului)

Therese Rytter (director juridic, DIGNITY; vicepreședinte, Comitetul european pentru prevenirea torturii)

Mary Schollum (consultant; fost consilier, Poliția din Noua Zeelandă și Colegiul de Poliție din Regatul Unit)

Rebecca Shaeffer (director juridic, Fair Trials International, America)

Ruth Ssekindi (Director, Comisia pentru drepturile omului din Uganda)

Lilian M. Stein (profesor de psihologie, Pontificia Universidade Católica do Rio Grande do Sul, Brazilia)

Sean Tait (Director, Forumul civil de supraveghere a poliției africane)

Coordonare tri-instituțională

association pour la prévention de la torture
asociación para la prevención de la tortura
association for the prevention of torture

UiO : Norwegian Centre for Human Rights
University of Oslo

Grupurile de redactare

(membri în nume propriu)

Solomon Arase (Profissional da Justiça e Consultor de Segurança; ex-Inspetor-Geral da Polícia, Polícia da Nigéria)

Steven J. Barela (Pesquisador Sênior da Global Studies Institute, University of Geneva)

Alexis Comninos (Assessor Jurídico, Associação para a Prevenção da Tortura)

Vanessa Drummond (Diretora Assistente da Anti-Torture Initiative)

Louise Edwards (Diretora de Pesquisas e Programas, African Policing Civilian Oversight Forum)

Verónica Hinestroza Arenas

Jonathan Horowitz (ex-Diretor Jurídico Sênior da Open Society Justice Initiative)

Susan Kemp (Comissária da Comissão Escocesa de Direitos Humanos)

Gisle Kvanvig (Chefe do Secretariado da UNPOL, Centro Norueguês de Direitos Humanos)

Anne Lardy (Coordenadora Jurídica do Comitê Internacional da Cruz Vermelha; ex-Assessora Jurídica e de Detenção, Associação para a Prevenção da Tortura)

Christian Meissner (Professor de Psicologia da Iowa State University)

Andra Nicolescu (Assessora Jurídica e Política Sênior, Associação para a Prevenção da Tortura)

Gavin Oxburgh

Alka Pradhan (Conselheiro de Direitos Humanos nas Comissões Militares da Baía de Guantánamo; Professor de Direito da University of Pennsylvania)

Asbjørn Rachlew

Therese Rytter

Mary Schollum

Ruth Ssekindi

Sean Tait

Wilder Tayler (Coordenador do Mecanismo Nacional de Prevenção à Tortura, Uruguai)

Grupo Editorial de Presidentes

Steven J. Barela, Editor

Barbara Bernath (Secretária Geral da Associação para a Prevenção da Tortura)

Alexis Comninos

Vanessa Drummond

Andra Nicolescu

Consiliul consultativ

(membri în nume propriu; componența de la data de 27 august 2021)

Solomon Arase (jurist și consultant în domeniul securității; fost inspector general al poliției, Poliția din Nigeria)

Steven J. Barela (cercetător principal, Institutul de Studii Globale, Universitatea din Geneva)

Alexis Comninos (consilier juridic, Asociația pentru Prevenirea Torturii)

Vanessa Drummond (Director adjunct, Inițiativa împotriva torturii)

Louise Edwards (Director de cercetare și programe, Forumul civil de supraveghere a poliției africane)

Verónica Hinestroza Arenas

Jonathan Horowitz (fost consilier juridic principal, Open Society Justice Initiative)

Susan Kemp (comisar, Comisia scoțiană pentru drepturile omului)

Gisle Kvanvig (șeful secretariatului UNPOL, Centrul Norvegian pentru Drepturile Omului)

Anne Lardy (coordonator juridic, Comitetul Internațional al Crucii Roșii; fost consilier juridic și consilier în materie de detenție, Asociația pentru Prevenirea torturii)

Christian Meissner (profesor de psihologie, Iowa State University)

Andra Nicolescu (consilier juridic și politic principal, Asociația pentru Prevenirea Torturii)

Gavin Oxburgh

Alka Pradhan (Consilier pentru drepturile omului în cadrul Comisiilor Militare de la Guantanamo Bay; lector de drept, Universitatea din Pennsylvania)

Asbjørn Rachlew

Therese Rytter

Mary Schollum

Ruth Ssekindi

Sean Tait

Wilder Tayler (șeful mecanismului național de prevenire, Uruguay)

Grupul editorial al coordonatorilor

Steven J. Barela, Editor

Barbara Bernath (secretar general, Asociația pentru Prevenirea Torturii)

Alexis Comninos

Vanessa Drummond

Juan E. Méndez

Andra Nicolescu

Mark Thomson

Consiliul consultativ

(membri în nume propriu; componența de la data de 27 august 2021)

Uju Agomoh (Director executiv, Prisoners Rehabilitation and Welfare Action, Nigeria)

Laurence Alison (Șef de catedră, Psihologie criminalistică și judiciară, Universitatea din Liverpool)

Rashid Almansoori (Departamentul general de criminalistică și criminologie, Poliția din Dubai, Emiratele Arabe Unite; Centrul pentru anchete criminalistice, Universitatea din Portsmouth)

Paul Angaman (Președinte, International Federation of Action by Christians for the Abolition of Torture)

Igor Areh (Profesor asociat de psihologie criminalistică, Facultatea de studii în justiție penală și securitate, Universitatea din Maribor, Slovenia)

Romel Regalado Bagares (fost Director executiv, Centrul pentru Drept Internațional, Filipine)

Steven J. Barela

Gary Barr (Director interimar [pensionat], programul ICITAP, Departamentul de Justiție al SUA)

Rafael Barreto Souza (Coordonator de inițiativă, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Brazilia și Consiliul Național de Justiție; cercetător, Universidade de Brasília - LabGEPEN/UnB)

Sarah Belal (Director executiv, Justice Project Pakistan)

Yuriy Belousov (Șef de departament, Combaterea încălcărilor drepturilor omului în domeniul aplicării legii și penitenciare, Biroul Procurorului General, Ucraina; fost ofițer de poliție ucraineană; fost șef al Mecanismului Național de Prevenire din Ucraina)

Gregg Bloche (Profesor „Carmack Waterhouse” de drept, politici și etică în domeniul sănătății, Universitatea Georgetown)

Susan Brandon (fost Manager al programului de cercetare, Grupul de interogare a deținuților de mare valoare - HIG, S.U.A.)

Ilze Brands Kehris (Secretar general adjunct al ONU pentru drepturile omului, New York)

Ed Cape (Profesor emerit, University of the West of England, Bristol)

Andrew Clapham (Profesor, The Graduate Institute, Geneva)

Jamil Dakwar (Director, Programul pentru Drepturile Omului, American Civil Liberties Union)

Louis Dekmar (Șef al poliției, departamentul de poliție LaGrange, S.U.A.; fost președinte, IACP)

Catalina Devandas Aguilar (Ambasador al Costa Rica la Națiunile Unite la Geneva, fost raportor special al ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități)

Santanee Ditsayabut (Procuror expert director al Secretariatului Institutului Nitivajra, Biroul Procurorului General, Thailanda)

Graham Dossett (fost Inspector de poliție în Regatul Unit; lector asociat, Centrul pentru drepturile omului al Universității Essex)

Fernanda Doz Costa (Director adjunct, Amnesty International, America)

Alice Edwards (Șef al Secretariatului, Inițiativa privind Convenția împotriva torturii)

Hatem Essaïem (Comisar, Comisia africană pentru drepturile omului și ale popoarelor)

Malcolm Evans (fost Președinte al Subcomitetului ONU pentru prevenirea torturii)

Ivar A. Fahsing (Comisar-șef și profesor asociat, Colegiul Universitar al Poliției Norvegiene)

Laurel E. Fletcher (Profesor de drept Universitatea din California, Berkeley, Facultatea de Drept)

Sabina Frederic (Ministrul Securității, Argentina)

Johan Friestedt (fost Șef de divizie, Secretariatul Comitetului European pentru Prevenirea Torturii)

Fiona Gabbert (Profesor, Goldsmiths College, Universitatea din Londra)

Andrew Gilmour (fost Secretar general adjunct al ONU pentru drepturile omului; director executiv, Fundația Berghof)

Mykola Gnatovskyy (fost Președinte, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii; profesor, Universitatea Națională Taras Shevchenko din Kiev)

Robert Goldman (Președinte, Comisia Internațională a Juriștilor)

Alistair Graham (Anchetator principal, Curtea Penală Internațională)

Andy Griffiths (fost Comisar al poliției britanice; cercetător asociat, Universitatea din Portsmouth; cercetător afiliat, Universitatea din New York)

Gísli Guðjónsson (Profesor emerit de psihologie judiciară, King's College London, Institutul de Psihiatrie, Psihologie și Neuroștiințe)

Jill Heine, redactor initial (fost Consilier juridic, Amnesty International)

Lisa Henry (Secretar General, Consiliul Internațional pentru Reabilitarea Victimelor Torturii)

Joel Hernandez (Comisar, Comisia interamericană pentru drepturile omului)

Christof Heyns, care a decedat la 28 martie 2021 (fost Membru, Comitetul ONU pentru drepturile omului; Profesor, Universitatea din Pretoria)

Lorraine Hope (Profesor, Universitatea din Portsmouth)

Ching-Yu Huang (Lector, Universitatea Keele)

Vincent Iacopino (fost Consilier medical principal, Physicians for Human Rights; profesor asociat în domeniul medicinei, Facultatea de Medicină, University of Minnesota)

Marina Ilminska (Responsabil principal de politici, Open Society Justice Initiative)

Suzanne Jabbour (Președinte, Subcomitetul ONU pentru prevenirea torturii; director executiv, Centrul RESTART pentru reabilitarea victimelor torturii și violenței, Liban)

Taghreed Jaber (Director regional pentru Orientul Mijlociu și Africa de Nord, Penal Reform International- PRI)

Steven M. Kleinman (Colonel, Forțele Aeriene ale SUA, în retragere, ofițer de informații, S.U.A.)

Cheng Lei (Profesor, Facultatea de Drept a Universității Renmin din China)

Richard A. Leo (Profesor, Universitatea din San Francisco)

Hugo Leonardo (Președinte, Institutul pentru Apărarea Dreptului la Apărare - IDDD, Brazilia)

Masha Lisitsyna (Consilier juridic principal, Open Society Justice Initiative)

Margarette May Macaulay (Comisar, Comisia Interamericană pentru drepturile omului; fost judecător al Curții Interamericane a Drepturilor Omului)

Luciano Mariz Maia (Procuror general asociat al Parchetului Federal, Brazilia)

David Marshall (Lector invitat, Facultatea de Drept a Universității Yale; consilier pe probleme de justiție, Global Affairs Canada)

Robert McFadden (fost Agent special, Serviciul Naval de Investigații Penale, S.U.A.)

Nils Melzer (Raportor special al ONU asupra torturii; Catedra pentru drepturile omului, Academia de Drept Internațional Umanitar și Drepturile Omului din Geneva)

Rebecca Milne (Profesor, University of Portsmouth)

Jens Modvig (Director medical, DIGNITY; fost președinte, Comitetul ONU împotriva torturii)

Anabella Museri (Măster în Criminologie, Universidad Nacional del Litoral, Santa Fe, Argentina)

Makiko Naka (Profesor de psihologie, Universitatea Ritsumeikan; profesor emerit, Universitatea Hokkaido, Japonia)

Manfred Nowak (Expert independent al ONU privind copiii lipsiți de libertate; fost raportor special al ONU asupra torturii)

Shane O'Mara (Profesor de cercetare experimentală asupra creierului, Școala de psihologie și Institutul de neuroștiințe, Trinity College Dublin - Universitatea din Dublin, Irlanda)

Gustavo Palmieri (Director, Universidad Nacional de Lanus; membru, Mecanismul național de prevenire din Argentina)

Jelena Pejic (Consilier juridic principal, Comitetul Internațional al Crucii Roșii)

Martine Powell (Profesor, Universitatea Griffith, Queensland; director fondator, Centrul pentru interogatorii de anchetă, Institutul de Criminologie Griffith)

Devika Prasad (Consultant principal, Proiectul 39A, Universitatea Națională de Drept din Delhi, și fost șef al Programului de reformă a poliției din cadrul Inițiativei Commonwealth pentru drepturile omului)

Dinna Prapto Raharja (fost Reprezentant, Comisia interguvernamentală ASEAN pentru drepturile omului; profesor asociat, Universitatea Binus, Jakarta de Vest)

Seema Saifee (Cercetător asociat, Facultatea de Drept a Universității Pennsylvania; fost avocat principal și director medical, Innocence Project)

Marta Santos Pais (fost Reprezentant Special al Secretarului General al ONU privind violența împotriva copiilor)

Margaret Satterthwaite (Profesor, Centrul pentru Drepturile Omului și Justiție Globală, Facultatea de Drept a Universității din New York)

Stephanie Selg (fost Consilier pentru prevenirea torturii, OSCE, Biroul pentru instituții democratice și drepturile omului)

Christophe Sellie (Adjunct al șefului Poliției Sûreté, Poliția Cantonului Vaud, Elveția)

Mandira Sharma (Fondator, Advocacy Forum, Nepal; consilier juridic internațional principal, Comisia Internațională a Juriștilor)

Michael Skerker (Profesor, Academia Navală a SUA)

Rupert Skilbeck (Director, REDRESS)

Kevin Smith (Consilier național pentru martorii vulnerabili, Unitatea de sprijin pentru anchetarea infracțiunilor grave, Agenția Națională de Combatere a Criminalității, Regatul Unit)

Stavroula Soukara (Profesor asociat de psihologie judiciară, Departamentul de Științe Sociale, Universitatea din Nicosia, Cipru)

Gerald Staberock (Secretar General, Organizația Mondială împotriva Torturii - OMCT)

Michel St-Yves (Psiholog criminalist, Sûreté du Québec, École Nationale de Police du Québec, Université de Montréal)

Natalia Taubina (Director, Fundația Public Verdict, Rusia)

Serra Tekin (Lector în psihologie, Universitatea London South Bank)

Morris Tidball-Binz (Profesor clinician asociat în domeniul medicinei legale, Universitatea Monash, Melbourne; raportor special al ONU privind execuțiile extrajudiciare sumare sau arbitrare)

Soledad Villagra de Biedermann (fost Membru al Grupului de lucru al ONU privind detenția arbitrară; profesor, Universitatea Catolică din Asunción, Paraguay)

Peter Vedel Kessing (Membru, Comitetul ONU împotriva torturii; cercetător principal, Institutul danez pentru drepturile omului)

Michael Zander (Profesor emerit de drept, London School of Economics)

Cuprins

i	Prefață
iii	Colaboratori

1 Introducere

6 Principiul 1 – Elementele de bază

6	Fundamente științifice
11	Fundamente juridice
15	Fundamentele eticii profesionale

16 Principiul 2 – Practicile

16	Un proces complex
17	Informații exacte și credibile
17	Garanții legale
18	Înainte de interviu - Asigurarea unui mediu necoercitiv
26	Pe parcursul interviului - crearea și menținerea unei relații de înțelegere și încredere
29	Finalizarea interviului - evaluare și analiză

31 Principiul 3 – Vulnerabilitatea

31	Interviul sau audierea ca situație de vulnerabilitate
32	Persoanele aflate în situații de vulnerabilitate accentuată
33	Evaluarea și gestionarea situațiilor de vulnerabilitate accentuată

35 Principiul 4 – Formarea

35	Formare specifică
37	Dezvoltarea profesională continuă

38 Principiul 5 – Responsabilitatea

38	Procedurile și evaluările instituționale
39	Înregistrări și evidențe
39	Prevenire și raportare
41	Supravegherea externă și monitorizarea independentă
42	Plângeri și cercetări disciplinare
43	Căi de atac și despăgubiri

44 Principiul 6 – Punerea în aplicare

45	Cadrul juridic național
45	Cultura și capacitatea instituțională
46	Autoritățile judiciare
47	Diseminare

Introducere

1. Autoritățile de aplicare a legii și alte structuri de urmărire penală, uneori și serviciile de informații și cele militare - joacă un rol crucial în serviciul comunităților și în menținerea siguranței publice, prin prevenirea și depistarea infracțiunilor, prin identificarea făptuitorilor, precum și prin protejarea drepturilor omului. Audierile și interogatoriile reprezintă elemente centrale în cadrul oricărei anchete și al oricăror activități de culegere de informații desfășurate de aceste autorități.
2. În contextul prezentului document, interviul este definit ca o conversație structurată în care o persoană care îl administrează urmărește să obțină informații de la persoana audiată în cadrul unei anchete sau a unei operațiuni de culegere de informații. Obiectivul este obținerea de informații corecte și credibile, cu respectarea deplină a drepturilor omului. Scopul vizează aflarea faptelor, nu obținerea unei mărturisiri.

Obiective și scop: De ce sunt necesare principiile?

3. În întreaga lume, mărturisirile false și informațiile lipsite de credibilitate obținute prin practici abuzive au condus la decizii nefundamentate, condamnări nejustificate și grave erori judiciare. Din cauza unei concepții greșite larg răspândite potrivit căreia „tortura dă rezultate”, audierea, în special în cazul suspectilor, este adesea însoțită de riscuri inerente: de intimidare, de constrângere și maltratare.³ Astfel de practici în cadrul interogatoriilor nu sunt doar ineficiente, ci și profund contraproductive, cu consecințe potențial devastatoare pentru victime, autori, instituții și societate în ansamblu, iar când iau forma torturii sau tratamentelor ori pedepselor crude, inumane sau degradante (alte forme de rele tratamente) aceste practici sunt absolut interzise de dreptul internațional.
4. În interviu abordarea trebuie să se desprindă de practicile acuzatoare, coercitive, manipulative și centrate pe obținerea unei mărturisiri, orientându-se în schimb către relaționarea dintre persoana care îl administrează și persoana interogată. Această schimbare presupune aplicarea riguroasă a garanțiilor legale și procedurale pe tot parcursul interviului, ceea ce reduce semnificativ riscul de rele tratamente, conduce la obținerea unor informații mai credibile și contribuie la asigurarea legalității rezultatului anchetei sau operațiunii de culegere a informațiilor.
5. Principii privind interviuarea eficientă pentru investigații și culegerea de informații reunesc cerințele legale cu rezultatele unor cercetări științifice solide și aflate în continuă evoluție asupra metodelor care permit obținerea celor mai exacte și credibile informații de la persoana interogată. Principiile urmăresc:
 - a. să sprijine autoritățile în îmbunătățirea eficacității, echității și calității urmăririi penale și activităților de culegere a informațiilor, asigurând totodată respectarea

3. A/71/298, Report of the Special Rapporteur on Torture, 5 August 2016, para. 8.

- demnității inerente și a drepturilor naturale ale tuturor persoanelor supuse interviului, precum și să fundamenteze elaborarea politicilor publice și promovarea implementării temeinice a unor metodologii de interogare etică și eficientă în toate instituțiile relevante.
- b. să sprijine autoritățile și agențiile în implementarea unor reforme cuprinzătoare la nivel instituțional, precum și în îmbunătățirea abordării și desfășurării interviurilor, inclusiv sub aspecte precum planificarea, formarea profesională, alocarea resurselor și evaluarea.
 - c. să fundamenteze programele de formare profesională, a ghidurilor practice și a altor materiale educaționale și de instruire.
 - d. să faciliteze transformarea mentalității și a culturii instituționale în rândul organelor de aplicare a legii de la practici axate pe obținerea mărturisirilor la unele bazate pe relaționarea dintre persoana care administrează interviul și cea audiată.
6. Principiile susțin o abordare care contribuie la respectarea și aplicarea efectivă a prezumției de nevinovăție, la condamnarea persoanelor vinovate și la exonerarea celor acuzate pe nedrept, precum și la realizarea justiției pentru victime și pentru societate.
7. Principiile sprijină realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite, contribuind la dezvoltarea unor societăți echitabile, sigure și incluzive, bazate pe instituții solide, astfel:

Desfășurarea interviului

Obținerea de informații mai exacte și mai credibile.

Consolidarea capacității, eficienței și profesionalismului celor care interoghează/anchetatorilor.

Eliminarea recurgerii la tehnici de interogare coercitive ilegale, ineficiente și contraproductive.

Aplicarea unor metode și practici de succes, ușor aplicabile și accesibile, care necesită resurse minime.

Realizarea de operațiuni mai eficiente de colectare a informațiilor.

Sistemele judiciare

Promovarea încrederii publice în instituțiile de justiție penală și încurajarea cooperării cetățenilor cu acestea.

Susținerea ordinii de drept.

Excluderea probelor obținute prin tortură și a mărturisirilor false.

Reducerea volumului de informații necredibile, a incidenței condamnărilor sau achitărilor nejustificate, precum și a altor erori judiciare.

Protejarea integrității actului de justiție și administrării efective a justiției.

Drepturile omului

Garantarea faptului că nicio persoană nu este supusă constrângerii, torturii sau altor forme de tratament inuman ori degradant.

Protejarea integrității fizice și psihice a tuturor persoanelor care intră în contact cu autoritățile publice.

Îmbunătățirea respectării drepturilor persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate sporită.

Promovarea aplicării garanțiilor procedurale și ale unui proces echitabil pentru toate persoanele audiate.

Descurajarea aplicării tacticilor coercitive de către profesioniștii din justiție și din cadrul organismelor de anchetă.

Domeniul de aplicare: Căror situații li se aplică principiile?

8. Principiile se aplică tuturor formelor de interviu realizate de reprezentanți ai autorităților implicate în culegerea de informații, precum poliția, serviciile de informații, armata, autoritățile administrative sau alte persoane care acționează în calitate oficială. Aici sunt incluse diverse tipuri de interviu efectuate de personalul cu atribuții în domeniul culegerii de informații, inclusiv ședințele de raportare strategică și tactică, precum și interviurile desfășurate de autoritățile militare și serviciile de informații.
9. Abordarea promovată în principii este potrivită atât pentru interviurile simple, cât și pentru cele complexe, și poate fi aplicată cu ușurință și în cazul interviurilor repetate.
10. În cadrul principiilor, cel mai frecvent context avut în vedere este cel al interviuării suspectilor în cadrul cercetării penale. Totuși, principiile se aplică și ascultării sau interviuării martorilor, victimelor sau altor persoane de interes (indiferent de calitatea acestora), care pot furniza informații la fel de valoroase pentru anchetă ca și un suspect. Aceeași gamă de competențe și tehnici profesionale este necesară în toate activitățile de audiere și obținere a informațiilor, indiferent de calitatea persoanei audiate.
11. Principiile se aplică perioadei cuprinse între primul contact al autorităților publice cu o persoană care poate fi audiată sau interviuată și finalizarea cercetărilor. În același timp, garanțiile relevante trebuie să continue să fie aplicate efectiv cel puțin până la încheierea tuturor procedurilor judiciare aferente.
12. Statutul juridic al persoanei audiate, obligațiile care îi revin, precum și garanțiile aplicabile în timpul interviului pot varia în funcție de calitatea acesteia – suspect sau inculpat într-o cauză penală, victimă, martor ori unui potențial suspect, de exemplu, în contextul cercetărilor militare sau ale serviciilor de informații. În principii sunt indicate unele variații în natura sau aplicabilitatea acestor garanții, precum și orice alte considerații specifice anumitor categorii de persoane audiate.
13. În situații de conflict armat, când interviurile sunt administrate în alte scopuri decât cele ale justiției penale – de exemplu, în contexte tactice sau strategice de către personal militar sau de ofițerii de (contra)informații – aplicabilitatea anumitor garanții procedurale poate diferi, în conformitate cu dispozițiile aplicabile ale dreptului internațional umanitar, ale dreptului internațional al drepturilor omului și ale dreptului național. Cu toate acestea, interviurile ar trebui să respecte în orice circumstanță principiile prezentate în acest document.
14. Principiile au fost elaborate având în vedere faptul că fiecare stat, teritoriu și organizație are caracteristici proprii și legi, politici și proceduri diferite. Diferite strategii și tactici pot fi adaptate în funcție de persoanele audiate (suspecți, victime, martori sau potențiali suspecți) putând varia în raport cu natura și contextul interviului. Pentru acest motiv, principiile propun o abordare generală pentru desfășurarea unor interviuri eficiente, fără a promova un model specific. Totuși, în ciuda diferențelor privind cadrul, tipul și scopul interviului, principiile se aplică în toate cazurile, fiind întemeiate pe fundamente științifice, juridice și etice valabile în orice context.

Destinatari: Cui se adresează principiile?

15. Principiile se adresează, în primul rând, decidenților și autorităților responsabile de elaborarea, adoptarea și aplicarea politicilor privind interviurile și procedurile judiciare conexe. Printre aceștia se numără autoritățile executive, legiuitorii, conducătorii autorităților de aplicare a legii, academiile de specialitate, consiliile disciplinare, precum și orice alte instituții implicate în elaborarea și implementarea legislației, politicilor, metodologiilor sau practicilor în materia interviurilor.
16. De asemenea, principiile sunt relevante pentru specialiștii și autoritățile care desfășoară interviuri, inclusiv pentru organele de aplicare a legii, procurori și serviciile de informații. indiferent de denumirea sau structura acestora într-o anumită jurisdicție.⁴
17. Aceste principii pot fi considerate relevante și aplicabile în activitatea lor și de alți profesioniști (de exemplu, judecători, procurori și avocați) care interacționează cu persoanele care fac obiectul unui interviu. De asemenea, principiile se dovedesc utile pentru autoritățile de supraveghere, membrii societății civile, apărătorii drepturilor omului și alte persoane implicate în analiza situațiilor vizate de prezentul document.
18. Statele ar trebui să adopte toate măsurile necesare pentru a integra aceste principii în legislația și normele naționale, în programele de pregătire profesională, precum și în procedurile și practicile instituționale. Se recomandă promovarea acestor principii în rândul forțelor de ordine, al profesioniștilor din domeniul juridic și al altor autorități relevante, atât pentru a garanta tuturor persoanelor supuse interviului nivelul maxim de protecție, cât și pentru a asigura obținerea unor informații cât mai exacte și de încredere în cadrul interviurilor.
19. Statele parte la tratate internaționale relevante pot avea obligații specifice care depășesc orientările prevăzute în prezentele principii. Totodată, toate statele sunt obligate să respecte normele cutumiare și imperative ale dreptului internațional. Nicio prevedere din aceste principii nu trebuie interpretată ca oferind unui stat o derogare de la obligația de a respecta pe deplin normele dreptului internațional aplicabil.

4. Sunt incluse jurisdicțiile în care se utilizează o terminologie diferită pentru a descrie procesul neutru de interogare în timpul cercetării penale sau al culegerii de informații. Prin urmare, este relevant pentru acei profesioniști care utilizează „interogatoriul” ca metodă necoercitivă pentru a culege informații exacte și credibile. A se vedea A/71/298, fn. 1 (nota de subsol 3).

Principii privind intervierea eficientă pentru investigații și culegerea de informații

Principiul 1 – Elementele de bază

Administrarea eficientă a interviului se bazează pe știință, lege și etică.

Principiul 2 – Practicile

Administrarea eficientă a interviului este un proces complex, care vizează colectarea de informații exacte și credibile, cu aplicarea garanțiilor legale în materie.

Principiul 3 – Vulnerabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune identificarea și gestionarea nevoilor persoanele audiate, aflate în situații de vulnerabilitate.

Principiul 4 – Formarea

Administrarea eficientă a interviului sau audierii constituie o competență profesională care impune formare specifică.

Principiul 5 – Responsabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune instituții transparente și responsabile.

Principiul 6 – Punerea în aplicare

Punerea în aplicare a tacticilor de administrare eficientă a interviului presupune adoptarea unor măsuri ferme la nivel național.

Principiul 1 ►

Elementele de bază

Administrarea eficientă a interviului se bazează pe știință, lege și etică.

20. Concluziile studiilor științifice empirice, standardele juridice internaționale și obligațiile profesionale fundamentate pe valori reprezintă bazele administrării eficiente a unui interviu. Aplicate în practică, aceste elemente fundamentale permit persoanelor care administrează interviul să obțină informații exacte și credibile, asigurând totodată respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

Fundamente științifice

Cercetări privind practicile ineficiente

21. Cercetări recente realizate de teoreticieni și practicieni din diverse domenii, inclusiv psihologie, criminologie, sociologie, neuroștiințe și medicină, oferă dovezi semnificative că utilizarea coerciției poate crește inițial rezistența persoanei supuse interogatoriului, iar, dacă este aplicată în mod repetat, poate duce la obținerea de informații false sau chiar la o mărturisire falsă.⁵ Analizele istorice și studiile de caz au demonstrat că aplicarea coerciției poate avea efecte contrare, împiedicând obținerea unor informații exacte. În plus, cercetările din domeniul neuroștiinței au relevat că tehnicile coercitive interferează cu abilitatea creierului de a recupera memoria, afectând-o semnificativ.⁶

5. G.H. Gudjonsson, *The Psychology of False Confessions: Forty Years of Science and Practice* (Hoboken, NJ, John Wiley & Sons, 2018); A. Vrij, C.A. Meissner, S.M. Kassin, A. Morgan III, R.P. Fisher, & S.M. Kleinman, „Psychological perspectives on interrogation”, *Perspectives on Psychological Science*, vol. 12, nr. 6 (septembrie 2017); S. O'Mara, *Why Torture Doesn't Work: The Neuroscience of Interrogation* (Cambridge, Harvard University Press, 2015); S.M. Kassin, S.A. Drizin, T. Grisso, G.H. Gudjonsson, R.A. Leo, & A.D. Redlich, „Police-induced confessions: risk factors and recommendations” *Law & Human Behavior*, vol. 34, nr. 1 (februarie 2010).

6. *A se vedea, de exemplu*, O'Mara, *Why Torture Doesn't Work* (nota de subsol 5); C.A. Morgan III, S. Southwick, G. Steffian, G.A. Hazlett, & E.F. Loftus, „Misinformation can influence memory for recently experienced, highly stressful events”, *International Journal of Law and Psychiatry*, vol. 36, nr. 36, nr. 1 (ianuarie/februarie 2013); K. Young, W. Drevets, J. Schulkin, K. Erickson „Dose-dependent effects of hydrocortisone infusion on autobiographical memory recall”, *Behavioural Neuroscience*, vol. 125, nr. 5 (octombrie 2011).

22. Cercetările au demonstrat că informațiile incerte și mărturisirile false, rezultate din practici abuzive, reprezintă o consecință frecventă și previzibilă a utilizării tehnicilor de interviuare inadecvate.⁷ În întreaga lume, astfel de tehnici au condus la condamnări nejustificate și la obținerea de informații eronate, subminând astfel obiectivele și eficiența aplicării legii și a culegerii de informații.⁸
23. Dovezile științifice arată că utilizarea metodelor coercitive de interogare prezintă o probabilitate mai mare de a provoca rezistența persoanei audiate și de a îi reduce dispoziția de a coopera, chiar și atunci când aceasta ar fi dispusă să răspundă la întrebări.⁹ În cazurile în care persoanele audiate, supuse unor rele tratamente, se conformează cerințelor persoanei care administrează interviul, informațiile furnizate au o credibilitate îndoielnică, întrucât de multe ori sunt oferite informații false sau înșelătoare pentru a face pe placul acestora și pentru a evita sau opri amenințarea cu abuzul.¹⁰
24. S-a demonstrat că tacticile de audiere coercitive psihologic, cum ar fi manipularea percepției unei persoane referitor la vinovăție (de exemplu, prin prezentarea unor probe false) sau manipularea percepției acestora asupra consecințelor unei mărturisiri (de exemplu, minimalizarea sau exagerarea consecințelor unei condamnări pentru presupusa infracțiune, sugerarea clemenței sau oferirea unor justificări morale), conduc la obținerea de informații incorecte și sporesc rata mărturisirilor false.¹¹ Amenințarea unei persoane supuse interviului cu coerciția fizică sau aplicarea acestora induce stări intense de stres, care afectează capacitatea de recuperare a memoriei și conduc la reducerea exactității și credibilității informațiilor pe care aceasta și le amintește.¹²
25. S-a demonstrat că întrebările tendențioase sau care sugerează răspunsul contaminatează memoria persoanei interogate și afectează veridicitatea mărturiilor acestora.¹³ În cazul

7. A se vedea S.A. Drizin, & R.A. Leo, „The problem of false confessions in the post-DNA world”, *North Carolina Law Review*, vol. 82 (2004); A.D. Redlich, & C.A. Meissner, „Techniques and controversies in the interrogation of suspects” în *Psychological Science in the Courtroom*, J.L. Skeem, K.S. Douglas & S.O. Lilienfeld, ed. (New York, NY, Guilford Press, 2009). A se vedea, de asemenea, J.W. Schieman, *Does Torture Work?* (Oxford, Oxford University Press, 2016).

8. Se vedea, de exemplu, D. Starr, „The confession”, *Science*, (2019); B.L. Cutler, K.A. Findley & T.E. Moore, „Interrogations and false confessions: a psychological perspective” *Canadian Criminal Law Review*, vol. 18, nr. 2 (iunie 2014); G. Lassiter & C.A. Meissner, ed., *Police Interrogations and False Confessions: Current Research, Practice, and Policy Recommendations*, (American Psychological Association, Washington DC, 2010).

9. Vrij et al. „Psychological perspectives on interrogation” (nota de subsol 5); S.C. Houck & L.G. Conway, „Ethically investigating torture efficacy: a new methodology to test the influence of physical pain on decision-making processes in experimental interrogation scenarios”, *Journal of Applied Security Research*, vol. 10, nr. 4 (2015); M.A. Costanzo, & E. Gerrity, „The effects and effectiveness of using torture as an interrogation device: using research to inform the policy debate”, *Social Issues and Policy Review*, vol. 3, nr. 1 (decembrie 2009).

10. A.D. Bideman, „Social-psychological needs and ‘involuntary’ behaviour as illustrated by compliance in interrogation”, *Sociometry*, vol. 23, nr. 2 (iunie 1960); D. Rejali, *Torture and Democracy* (Princeton, NJ, Princeton University Press, 2007); A. McCoy, *A Question of Torture: CIA Interrogation from the Cold War to the War on Terror* (New York, Metropolitan Books, 2007).

11. C.A. Meissner, A.D. Redlich, S.W. Michael, J.R. Evans, C.R. Camilletti, S. Bhatt, & S. Brandon, „Accusatorial and information-gathering interrogation methods and their effects on true and false confessions: a meta-analytic review”, *Journal of Experimental Criminology*, vol. 10, nr. 4 (2014); Kassir et al. „Police-induced confessions” (nota de subsol 5).

12. R.S. Stawski, M.J. Sliwinski, & J.M. Smyth, „The effects of an acute psychosocial stressor on episodic memory”, *European Journal of Cognitive Psychology*, vol. 21, nr. 6 (2009).

13. E.F. Loftus, „Intelligence gathering post-9/11”, *American Psychologist*, vol. 66, nr. 6 (2011).

- suspecților, aceste tactici sugestive și manipulative reduc credibilitatea informațiilor și cresc probabilitatea declarațiilor false, conducând la condamnări nejustificate.¹⁴
26. Când persoana care administrează interviul pornește cu intenția de a obține o mărturisire, este mai probabil să fie influențată de „prejudecata de confirmare” și să interpreteze informațiile care le susțin convingerea că suspectul este vinovat. Această atitudine poate duce și la o interpretare eronată, chiar involuntară, a probelor fizice sau a altor date relevante. În practică, acest lucru înseamnă că persoanele care administrează interviul vor fi mai înclinate să adreseze întrebări tendențioase sau care sugerează răspunsul și să aplice tactici coercitive, manipulative și presante pentru a-și confirma ipotezele sau convingerile preexistente despre implicarea sau vinovăția persoanei audiate.¹⁵ S-a demonstrat că astfel de presupuneri premature privind vinovăția conduc la condamnări injuste, la decizii eronate și impunitate pentru cei cu adevărat vinovați.¹⁶
27. Unele persoane sunt deosebit de vulnerabile la întrebările care sugerează răspunsul. Caracteristicile persoanei audiate, precum vârsta ori dizabilitățile psihosociale sau intelectuale, pot spori riscul de obținere a unor informații incerte sau a unor mărturisiri false, făcând-o mai vulnerabilă și mai susceptibilă la presiuni, șiretlicuri și înșelăciune în cadrul interviului.¹⁷ Cercetările în arhive au demonstrat constant că minorii și persoanele cu dizabilități psihosociale sau intelectuale se numără frecvent în rândul celor care fac mărturisiri false.¹⁸
28. Se afirmă adesea, în mod eronat, că minciuna poate fi depistată cu exactitate pe baza comunicării nonverbale.¹⁹ Unii susțin că instruirea permite persoanelor care administrează interviul să distingă dacă respondenții sunt sinceri sau nu, analizând răspunsurile emoționale, limbajul corpului sau reacțiile fiziologice ale acestora. Acești indicatori nu sunt însă de încredere în identificarea disimulării.²⁰ În plus, numeroase studii științifice au

14. B.L. Garrett, „Contaminated confessions revisited”, *Virginia Law Review*, vol. 101, nr. 2. (aprilie 2015); R.A. Leo, „Why interrogation contamination occurs”, *Ohio State Journal of Criminal Law*, vol. 11, nr. 1 (2013).

15. C.A. Meissner, & S.M. Kassin, „You’re guilty, so just confess!: cognitive and behavioural confirmation biases in the interrogation room” în *Interrogations, Confessions, and Entrapment*, G.D. (Kluwer Academic/Plenum Publishers, 2004).

16. F.M. Narchet, C.A. Meissner, & M.B. Russano, „Modelling the influence of investigator bias on the elicitation of true and false confessions”, *Law & Human Behavior*, vol. 35, nr. 6 (decembrie 2011); A.A.S. Zuckerman, „Miscarriage of justice - a root treatment” *Criminal Law Review*, 323 (mai 1992); K.A. Scott, „The multiple dimensions of tunnel vision in criminal cases”, *Wisconsin Law Review*, vol. 2 (iunie 2006).

17. A. Vrij, *Detecting Lies and Deceit: Pitfalls and Opportunities*, ed. a 2-a (West Sussex, England, John Wiley & Sons, 2011); Vrij et al. „Psychological perspectives on interrogation” (nota de subsol 5); Gudjonsson, *The Psychology of False Confessions* (nota de subsol 5).

18. Drizin & Leo, „The problem of false confessions” (nota de subsol 7). S.R. Gross, K. Jacoby, D.J. Matheson, N. Montgomery, & S. Patil, „Exonerations in the United States 1989 through 2003”, *Journal of Criminal Law & Criminology*, vol. 95, nr. 2 (2005).

19. *A se vedea, de exemplu*, F. Inbau, J. Reid, J. Buckley, & B. Jayne, *Criminal Interrogation and Confessions*, ed. a V-a (Burlington, Mass., Jones & Bartlett Publishers, 2011).

20. P.A. Granhag, A. Vrij, & B. Verschuere, ed., *Deception Detection: New Challenges and Cognitive Approaches* (Chichester, UK, John Wiley & Sons, 2015).

concluzionat că tehnologiile de „detectare a minciunilor” nu sunt precise,²¹ și, atunci când sunt utilizate, pot duce la hotărâri judecătorești greșite și la erori judiciare.²²

Cercetări privind practicile eficiente

29. Cercetările riguroase susțin eficiența unei abordări a interviului axate pe culegerea de informații. Metodele necoercitive, centrate pe relaționare, pun la dispoziția profesioniștilor instruiți un set eficient de tehnici care pot fi aplicate cu succes pentru obținerea de informații de la persoanele audiate, fie acestea suspecți, victime, martori sau persoane sursă de informații.
30. Stabilirea și menținerea unor raporturi profesionale reprezintă o competență esențială și adaptabilă, care contribuie la construirea unei relații de lucru eficiente și facilitează o comunicare clară.²³ În acest scop, persoana care administrează interviul stabilește cu persoana audiată o legătură bazată pe încredere și respect pentru demnitatea umană.²⁴ În practică, înseamnă manifestarea unei empatii reale²⁵ și garantarea unui tratament echitabil pentru persoana audiată.
31. Tehnicile centrate pe relaționare oferă persoanei audiate autonomia de a decide ce dorește sau nu să comunice și contribuie la crearea unei interacțiuni pozitive între aceasta și persoana care audiază,²⁶ sporind astfel șansele de obținere a unor informații exacte.²⁷

-
21. J. Synnott, D. Dietzel, & M. Ioannou, M. „A review of the polygraph: history, methodology and current status”, *Crime Psychology Review*, vol. 1, nr. 1 (2015); E. Rusconi & T. Mitchener-Nissen „Prospects of functional magnetic resonance imaging as lie detector”, *Frontiers in Human Neuroscience*, vol. 7, nr. 594 (septembrie 2013); National Research Council, *The Polygraph and Lie Detection* (Washington, DC, The National Academies Press, 2003).
 22. D. Church, „Neuroscience in the courtroom: an international concern”, *William and Mary Law Review*, vol. 53, nr. 5 (2012); J.H. Marks, „Interrogational neuroimaging in counterterrorism: a no-brainer or a human rights hazard?” *American Journal of Law & Medicine*, vol. 33, nr. 2-3 (2007).
 23. F. Gabbert, L. Hope, K. Luther, G. Wright, M. Ng, & G.E. Oxburgh, „Exploring the use of rapport in professional information-gathering contexts by systematically mapping the evidence base”, *Applied Cognitive Psychology* (noiembrie 2020); A. Abbe, & S.E. Brandon, „The role of rapport in investigative interviewing: a review” *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, vol. 10, nr. 3 (2013).
 24. L. Brimbal, S.M. Kleinman, S. Oleszkiewicz, & C.A. Meissner, „Developing rapport and trust in the interrogative context: An empirically-supported and ethical alternative to customary interrogation practices” în *Interrogation and Torture: Integrating Efficacy with Law and Morality*, S.J. Barela, M. Fallon, G. Gaggioli, J.D. Ohlin, ed.. (Oxford, Oxford University Press, 2020).
 25. Empatia este un fenomen complex și multidimensional, care implică atât componente cognitive, cât și emoționale (afective). Ea presupune abilitatea de a înțelege perspectiva persoanei interogate și de a recunoaște și aprecia emoțiile și suferința acesteia. În esență, empatia este o reacție pre-conștientă, care poate fi stimulată sau inhibată în mod conștient. *A se vedea, de exemplu*, G.E. Oxburgh și J. Ost, „The use and efficacy of empathy in police interviews with suspects of sexual offences” *Special Edition of the Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, vol. 8, nr. 2 (iunie 2011); B. Baker-Eck, R. Bull și D. Walsh, „Investigative empathy: a strength scale of empathy based on European police perspectives”, *Psychiatry, Psychology and Law*, vol. 27, nr. 3 (2020).
 26. R. Bull, & A. Rachlew, „Investigative interviewing: from England to Norway and beyond”, în *Interrogation and Torture*, Barela et al., ed.. (nota de subsol 24); L.J. Alison, E. Alison, G. Noone, S. Elntib, & P. Christiansen, „Why tough tactics fail and rapport gets results: Observing Rapport-Based Interpersonal Techniques (ORBIT) to generate useful information from terrorists”, *Psychology, Public Policy, and Law*, vol. 19, nr. 4 (2013).
 27. C.E. Kelly, J.C. Miller, & A.D. Redlich, „The dynamic nature of interrogation”, *Law and Human Behavior*, vol. 40, No. 3 (June 2016); J.M. Kieckhafer, J.P. Vallano, & N. Schreiber Compo, „Examining the positive effects of rapport building: when and why does rapport building benefit adult eyewitness memory?” *Memory*, vol. 22, nr. 8 (2014); U. Holmberg, & K. Madsen, „Rapport operationalized as a humanitarian interview in investigative interview settings” *Psychiatry, Psychology & Law*, vol. 21, nr. 4 (2014).

32. Cei care administrează interviul pot facilita relaționarea prin comportamente precum identificarea unor aspecte de comun acord (fără a recurge la afirmații false), aspecte legate de interese reciproce, identitate similară sau atitudini împărtășite, precum și prin utilizarea tehnicilor de ascultare activă.²⁸
33. Concluziile a numeroase cercetări privind procesele prin care memoria umană codifică, stochează și recuperează informațiile au stat la baza dezvoltării unor metode de interogare eficiente, care susțin obținerea unor relatări detaliate și exacte din partea persoanelor audiate și, totodată, reduc la minimum influența factorilor care pot afecta relațiile acestora. Aceasta presupune utilizarea întrebărilor deschise, nesugestive,²⁹ și oferirea persoanei audiate posibilitatea de a-și reaminti liber evenimentul sau informațiile, fără întreruperi sau influențe externe.³⁰
34. Întrebările planificate strategic orientează interviul către aspectele esențiale vizate. Totodată, această tehnică permite persoanei care administrează interviul să stabilească dacă informațiile obținute se corelează cu cele culese anterior.³¹
35. În esență, cercetările extinse demonstrează că interviul necoercitiv, bazat pe relaționarea dintre părți:
 - a. Favorizează comunicarea deschisă între participanți
 - b. Facilitează amintirea
 - c. Contribuie la obținerea unor informații mai exacte și mai credibile
 - d. Permite verificarea veridicității informațiilor primite
 - e. Crește probabilitatea obținerii unor mărturisiri autentice și bogate în detalii
 - f. Diminuează riscul obținerii unor informații sau mărturisiri false.

28. C.J. Dando, & G.E. Oxburgh, „Empathy in the field: towards a taxonomy of empathic communication in information gathering interviews with suspected sex offenders”, *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, vol. 8, nr. 1 (ianuarie 2016); Alison et al., „Why tough tactics fail” (nota de subsol 26).

29. D. Walsh, & R. Bull, „What really is effective in interviews with suspects? A study comparing interviewing skills against interviewing outcomes”, *Legal and Criminological Psychology*, vol. 15 (2010); M.B. Powell, R.P. Fisher, & R. Wright, „Investigative interviewing”, în *Psychology and law: An empirical perspective*, N. Brewer, D. Kipling, & D. Williams, ed.. (New York, NY, Guilford Press, 2005).

30. R.P. Fisher, & R.E. Geiselman, *Memory enhancing techniques for investigative interviewing: The cognitive interview*. (Springfield, IL, Charles C Thomas, Publisher, 1992); R. Paulo, P. Albuquerque, F. Vitorino, & R. Bull, „Enhancing the cognitive interview with an alternative procedure to witness-compatible questioning: category clustering recall” *Psychology, Crime, & Law*, vol. 23, nr. 10 (2017); A. Memon, C.A. Meissner & J. Fraser, „The cognitive interview: a meta-analytic review and study space analysis of the past 25 years”, *Psychology, Public Policy, & Law*, vol. 16, nr. 4 (2010).

31. G.G. Nahari, & A. Vrij, „The verifiability approach: advances, challenges and future prospects” în *Handbook of Legal and Investigative Psychology*, R. Bull & I. Blandón-Gitlin, ed.. (New York, NY, Routledge, 2019); P.A. Granhag & M. Hartwig, „The strategic use of evidence technique” în Granhag, Vrij & Verschuere, ed., *Deception Detection* (nota de subsol 20); S. Oleszkiewicz, & S.J. Watson, „A meta-analytic review of the timing for disclosing evidence when interviewing suspects”, *Applied Cognitive Psychology*, vol. 35, nr. 2 (2020).

Fundamente juridice

36. Standardele juridice fundamentale care susțin aceste principii sunt întemeiate ferm pe dreptul internațional. Ele se bazează pe norme de *jus cogens*, care sunt nu sunt susceptibile de derogare, pe dreptul internațional cutumiar, pe obligații asumate prin tratate, precum și pe jurisprudența internațională, regională și națională. Aceste standarde sunt aplicabile tuturor sistemelor juridice și permit o adaptare internă care reflectă diversitatea procedurilor juridice.
37. Administrarea eficientă a interviului are la bază legislația și standardele internaționale în materia drepturilor omului.³² Următoarele norme de drept sunt esențiale pentru asigurarea aplicării reale a metodologiei de interogare descrise în aceste principii:
- a. Dreptul de a nu fi supus torturii și altor rele tratamente (dreptul la un tratament uman)
 - b. Dreptul de a nu fi arestat și deținut arbitrar (dreptul la libertate și siguranță)
 - c. Dreptul la prezumția de nevinovăție
 - d. Dreptul de a păstra tăcerea și dreptul de a nu fi constrâns să la autoincriminare
 - e. Dreptul la un proces echitabil
 - f. Dreptul de a nu fi discriminat.
38. Interdicția torturii este o normă absolută și obligă toate statele, fără excepție, în orice împrejurare.³³ Aplicarea unor tactici coercitive de de audiere sau a unor acte care urmăresc umilirea, intimidarea, constrângerea sau obținerea de informații ori mărturisiri prin mijloace care afectează capacitatea de discernământ a persoanei audiate poate constitui tortură sau altă formă de rele tratamente.³⁴
39. Regula excluderii, consacrată ca o normă *jus cogens* a dreptului cutumiar internațional, este inerentă interdicției absolute a torturii și a altor forme de rele tratamente. Potrivit acestei reguli, este ilegală invocarea, în orice procedură judiciară, a oricărei informații sau declarații, inclusiv admiterea sau mărturisirea vinovăției, obținute prin tortură sau alte rele tratamente (cu excepția utilizării acestor probe împotriva persoanelor acuzate de astfel de rele tratamente, pentru a demonstra că declarația sau informația a fost obținută prin astfel de mijloace).³⁵

32. În special Declarația universală a drepturilor omului (DUDO), Rezoluția 217 A (III) a Adunării Generale din 10 decembrie 1948; Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP), Rezoluția 2200 A (XXI) a Adunării Generale din 16 decembrie 1966.

33. Art. 7 ICCPR; art. 2 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane și degradante (UNCAT); art. 3, comun, din Convențiile de la Geneva din 1949.

34. Art. 16 din UNCAT; A/71/298, punctul 44 (nota de subsol 3); *a se vedea, de exemplu*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea EDO), *Selmouni v. France*, nr. 25803/94, Hotărârea din 28 iulie 1999, punctele 102-105.

35. Art. 15 din UNCAT; Comitetul pentru drepturile omului, Comentariul general nr. 20, articolul 7, Interzicerea torturii sau a pedepselor sau tratamentelor crude, inumane sau degradante, HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I) 10 martie 1992, punctul 12; A/HRC/25/60, Raportul raportorului special privind tortura, 10 aprilie 2014; *a se vedea de asemenea* CAT/C/GC/2, Comitetul împotriva torturii, Comentariul general nr. 2, Aplicarea articolului 2 de către statele părți, 24 ianuarie 2008, punctul 6; *a se vedea, de exemplu*, CAT/C/30/D/219/2002, punctul 6.10.

40. Dreptul internațional consacră o serie de standarde specifice, aflate într-o evoluție progresivă, relevante pentru a garanta că persoanele nu sunt supuse torturii sau altor rele tratamente ori altor practici absolut interzise, cum ar fi disparițiile forțate și execuțiile extrajudiciare:
- a. Utilizarea forței în timpul arestării, reținerii sau în arestul preventiv este permisă doar când este strict necesară și numai dacă alte mijloace s-au dovedit ineficiente sau lipsite de capacitate pentru atingerea rezultatului dorit. Forța folosită trebuie să fie legală, proporțională, să urmărească un obiectiv legitim și să respecte întotdeauna dreptul la viață.³⁶
 - b. Utilizarea armelor mai puțin letale trebuie întotdeauna să fie atent evaluată și controlată. Armele de foc pot fi utilizate doar în situații de strictă necesitate, în scopuri legitime, și numai dacă mijloacele mai puțin extreme sunt inadecvate pentru atingerea acestor obiective.³⁷
 - c. Utilizarea pedepselor corporale și a dispozitivelor precum lanțurile, cătușele pentru picioare sau centurile electrice paralizante este, prin natura lor, dureroasă și/sau degradantă și este întotdeauna interzisă.³⁸
 - d. Instrumentele și tehnicile de imobilizare pot fi utilizate numai ca ultimă soluție; Aplicarea lor trebuie să se bazeze pe o evaluare individuală a riscurilor; să fie cât mai puțin intruzivă pentru atingerea unor obiective legitime de securitate, să fie reglementată prin lege și consemnată corespunzător. Aceste tehnici și instrumente nu trebuie niciodată utilizate ca formă de pedeapsă și trebuie eliminate imediat ce nu mai sunt necesare.³⁹
 - e. Întocmirea și actualizarea sistematică a registrelor și evidențelor oficiale privind toate persoanele private de libertate.⁴⁰
 - f. Recurgerea la încarcerarea în camera de izolare trebuie să fie strict reglementată prin lege. Aceasta poate fi utilizată doar în cazuri excepționale, ca ultimă soluție, pentru o perioadă cât mai scurtă posibil și numai cu autorizarea unei autorități competente. Izolarea nu poate depăși niciodată 15 zile consecutive și este interzisă

36. Art. 2 din PIDCP; Principiile de bază privind utilizarea forței și a armelor de foc de către agenții de aplicare a legii (Principiile de bază), 1990; A/RES/34/169, Codul de conduită pentru agenții de aplicare a legii, 17 decembrie 1979; Regula 82 din A/RES/70/175, Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela); A/HRC/RES/46/15, Rezoluția Consiliului pentru Drepturile Omului, 23 martie 2021, punctul 114; *a se vedea, de asemenea*, E/CN.4/2004/56, Raportul raportorului special privind tortura, 2003, punctul 44.

37. Principiile de bază, 1990; A/RES/34/169; A/HRC/46/15, punctul 12; *a se vedea, de asemenea*, CCPR/C/GC/36, Comitetul pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr. 36: Articolul 6, dreptul la viață, 3 septembrie 2019, punctul 14.

38. Regulile 43 și 47 din Regulile Nelson Mandela; regula 67 din A/RES/45/113, Regulile Națiunilor Unite pentru protecția minorilor privați de libertate (Regulile de la Havana), 14 decembrie 1990.

39. Regulile 47 și 48 din Regulile Nelson Mandela; A/RES/43/173, Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau încarcerare (Ansamblul de principii), 9 decembrie 1998.

40. Art. 17 alineatul (3) din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva dispariției forțate (Convenția privind dispariția forțată), 2007; A/HRC/RES/31/31, Rezoluția Consiliului pentru Drepturile Omului, 24 martie 2016, punctul 9.

în cazul persoanelor cu dizabilități psihosociale, al copiilor, precum și al femeilor însărcinate sau care alăptează.⁴¹

- g. Sancțiunile disciplinare trebuie să respecte demnitatea umană, să fie legale, proporționale și aplicate cu respectarea cerințelor procedurale. Toate sancțiunile trebuie înregistrate corespunzător.⁴²

41. Dreptul la libertate și siguranță personală are un rol fundamental în protejarea integrității fizice și psihice a tuturor persoanelor. Acest drept presupune că nicio persoană nu poate fi supusă arestării sau detenției arbitrare. Practici precum dispariția forțată, detenția secretă și detenția în regim de lipsă a comunicării prelungite sunt considerate arbitrare și sunt absolut interzise de dreptul internațional în orice circumstanță.⁴³
42. Persoanele audiate în calitate de suspecti sau inculpați în cadrul procedurilor penale sunt adesea supuse privării de libertate. Autoritățile sunt obligate să ia măsuri pentru ca aceste persoane să fie tratate cu umanism și cu respect, beneficiind de tratamentul și condițiile de detenție conforme cu standardele internaționale, inclusiv cu Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela).⁴⁴
43. Orice reținere, arestare sau privare de libertate trebuie să fie legală și să se realizeze în conformitate cu temeiuri și proceduri ferm stabilite prin legislație, în concordanță cu dreptul internațional, având la bază un mandat judecătoresc sau pe existența unor indicii temeinice. Orice măsură de arestare sau privare de libertate trebuie să fie necesară, proporțională și să constituie o măsură de ultimă instanță. Administrarea unui interviu sau continuarea unei anchete nu constituie, în sine, motive legale suficiente pentru ca poliția sau autoritățile judiciare să priveze o persoană de libertate.⁴⁵
44. Orice decizie de arestare și încarcerare trebuie să se bazeze pe o evaluare individuală a circumstanțelor persoanei vizate, precum și pe existența unor motive întemeiate de a considera că aceasta prezintă riscul de a fugi, de a distruge probe, de a influența martori sau de a comite noi infracțiuni. Autoritățile competente trebuie să analizeze dacă aceste riscuri pot fi atenuate prin măsuri alternative la privarea de libertate. Punerea în libertate a unui suspect sau inculpat poate fi condiționată de măsuri necesare, proporționale și nediscriminatorii, menite să prevină riscurile identificate (de exemplu, obligația de a se prezenta la proces sau la interviu). Pot fi impuse condiții de eliberare, cum ar fi plata unei

41. Regulile 37, 43, 44, 45 din Regulile Nelson Mandela; Comitetul pentru drepturile omului, Comentariul general nr. 20, punctul 6; A/66/268, Raportul raportorului special privind tortura, 2011; Regula 22 din A/C.3/65/L.5, Regulile Organizației Națiunilor Unite pentru tratamentul femeilor deținute și măsuri neprivative de libertate pentru femeile infractori (Regulile de la Bangkok), 6 octombrie 2010; Regula 67 din Regulile de la Havana.

42. Regulile 36 și 37 din Regulile Nelson Mandela; Principiul 30 din Ansamblul de principii.

43. Art. 9 alin. (1) ICCPR; art. 17 din Convenția cu privire la dispariția forțată; art. art. 37 litera (b) din Convenția cu privire la drepturile copilului (CRC), 20 noiembrie 1989.

44. Regulile Nelson Mandela; A/HRC/RES/46/15, punctul 6.

45. Art. 9 alin. (1) ICCPR; art. 17 din Convenția cu privire la dispariția forțată.

- cauțiuni, însă acestea trebuie să fie cele mai puțin restrictive necesare pentru atenuarea riscurilor respective și să fie aplicate în mod nediscriminatoriu.⁴⁶
45. Prezumția de nevinovăție stabilește că orice persoană suspectată sau acuzată este considerată nevinovată până când vinovăția sa este dovedită în mod legal, în fața unei instanțe de judecată. Aceasta înseamnă că sarcina probei revine organelor de urmărire penală, care trebuie să demonstreze vinovăția dincolo de orice îndoială rezonabilă, prin probe clare și afirmative, prezentate în instanță.⁴⁷ Totodată, acționând în conformitate cu acest principiu juridic, persoanele care administrează interviuri sporesc probabilitatea ca informațiile pe care le culeg să fie exacte și credibile și să constituie probe legale care pot fi utilizate în procesul penal.
46. Prezumția de nevinovăție include inerent dreptul de a păstra tăcerea și protecția împotriva autoincriminării forțate. Acest drept conferă persoanelor audiate de către autorități libertatea de a refuza să răspundă sau să comenteze, fie pentru a evita autoincriminarea, fie din orice alt motiv legitim. Tăcerea unui suspect sau a unui inculpat nu trebuie să influențeze în niciun fel stabilirea vinovăției sau nevinovăției de către o instanță judecătorească și nu poate constitui o bază pentru a afecta dreptul la prezumția de nevinovăție.⁴⁸
47. Autoritățile au obligația de a garanta că toate persoanele audiate beneficiază de drepturile omului, fără nicio formă de discriminare sau tratament diferențiat negativ.⁴⁹ Aplicarea efectivă a principiului nediscriminării asigură condițiile în care toate persoanele sunt egale în fața legii, sunt tratate cu respect și beneficiază de protecție adecvată, inclusiv în funcție de posibilele lor vulnerabilități personale.
48. Principiile juridice fundamentale prezentate în această secțiune constituie temelia unei serii de garanții juridice și procedurale esențiale împotriva relelor tratamente și a altor practici abuzive. Aceste garanții sunt parte integrantă a ansamblului de proceduri aferente interviului și, atunci când sunt aplicate eficient, contribuie la protecția drepturilor omului ale persoanei audiate⁵⁰ precum și la asigurarea integrității, legalității și credibilității informațiilor obținute în cadrul interviurilor.

46. A/RES/45/110, Regulile minime standard ale Organizației Națiunilor Unite privind măsurile neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo), 2 aprilie 1991; a se vedea, de asemenea, orientarea 4 din Orientările UNHCR privind criteriile și standardele aplicabile referitoare la detenția solicitanților de azil și alternativele la detenție, 2012; paginile 17-24 din Manualul UNODC privind principiile de bază și practicile promițătoare privind alternativele la detenție, 2007.

47. Art. 14 alin. (3) din PIDCP; CCPR/C/GC/32, Comitetul pentru Drepturile Omului, *Comentariul general nr. 32: Articolul 14, Dreptul la egalitate în fața instanțelor judecătorești și la un proces echitabil*, 23 august 2007, punctul 30.

48. Art. 6 alin. (2) și 14 alin. (3) din ICCPR; articolul 55 alin. (2) lit. (b) din Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, 17 iulie 1998; regula 111 din Regulile Nelson Mandela; principiile 15 și 24 din Ansamblul de principii; a se vedea, de asemenea, Curtea EDO, *John Murray împotriva Regatului Unit*, Hotărârea nr. 18731/91, 1996, punctul 45.

49. Art. 2 alin. (1) din ICCPR; Comitetul pentru Drepturile Omului, *Comentariul general nr. 18: Nediscriminarea*, adoptat în a treizeci și șapte sesiune, 10 noiembrie 1989.

50. A/HRC/RES/31/31; a se vedea, de asemenea, R. Carver & L. Handley, *Does Torture Prevention Work?* (Liverpool, UK, Liverpool University Press, 2016).

Fundamentele eticii profesionale

49. Persoanele care administrează eficient interviuri trebuie să respecte cele mai înalte standarde etice. Reglementările profesionale (cum ar fi codurile de etică sau codurile de conduită profesională) aplicabile organelor de aplicare a legii și autorităților cu rol de culegere a informațiilor stabilesc scopul, valorile și așteptările privind comportamentul adecvat al personalului acestor instituții.⁵¹ Aceste standarde profesionale trebuie să guverneze toate aspectele activităților desfășurate de lucrători, inclusiv interviurile, și să fie pe deplin aliniate cu obligațiile juridice internaționale.
50. Angajamentul față de normele etice trebuie să constituie principala busolă pentru orice persoană implicată în administrarea interviurilor. Principiile nu trebuie niciodată sacrificate în favoarea oportunității, chiar și în condiții de presiune intensă, cum ar fi termene stricte sau solicitări urgente de obținere a rezultatelor. În exercitarea autorității lor în aplicarea legii, persoanele care administrează interviuri au responsabilitatea de a urmări rezultate solide și justificabile, care să reziste evaluării etice, judiciare și publice.
51. Codurile de etică profesională ale organelor de aplicare a legii subliniază importanța respectului, corectitudinii și onestității ca principii fundamentale în orice interviu:
 - a. Respectul implică respectarea legii, a drepturilor fundamentale și a demnității fiecărei persoane, precum și a integrității procesului de culegere a informațiilor. Totodată, presupune respectarea autonomiei individuale, inclusiv dreptul persoanei audiate de a alege dacă dorește sau nu să dea declarații.
 - b. Corectitudinea înseamnă tratarea tuturor persoanelor audiate fără favoritism sau discriminare. Ea presupune autocontrol, imparțialitate și profesionalism în orice circumstanță, inclusiv în situații provocatoare, și impune abținerea de la exprimarea sau promovarea opiniilor personale.
 - c. Onestitatea presupune relații sincere, transparente și veridice cu persoanele intervievate. Persoanele care administrează interviul nu manipulează, nu induc în eroare și nu înșală persoana supusă audierii prin minciuni, afirmații false, exagerări, adevăruri parțiale sau alte mijloace.
52. Organele de aplicare a legii trebuie să își exercite întotdeauna puterea conferită de stat în mod legal, corect și responsabil. Orice acțiune ilicită întreprinsă în exercitarea atribuțiilor oficiale reprezintă un abuz de putere. De asemenea, pot constitui forme de abuz de putere comportamentele lipsite de etică, precum minciuna și manipularea.
53. Persoanele care administrează interviuri au datoria etică de a adopta cele mai eficiente tactici disponibile care protejează drepturile și demnitatea persoanelor audiate, precum și integritatea procesului. De asemenea, au obligația asociată de a respinge orice tactici coercitive, deoarece acestea dăunează persoanelor audiate, subminează obiectivul de a culege informații exacte și pot constitui încălcări ale drepturilor fundamentale ale omului.

51. *A se vedea, de exemplu, A/RES/34/169; International Association of Chiefs of Police (IACP), Law Enforcement Code of Ethics, octombrie 1957; Southern African Regional Police Chiefs Co-operation Organisation (SARPCCO), Harare Resolution on the SARPCCO Code of Conduct for Police Officials, 31 august 2001; Rec (2001)10, The European Code of Police Ethics, Council of Europe, 19 septembrie 2001.*

◀ Principiul 2 ▶ Practicle

Administrarea eficientă a interviului este un proces complex, care vizează colectarea de informații exacte și credibile, cu aplicarea garanțiilor legale în materie.

Un proces complex

54. Administrarea eficientă a interviului este un proces, nu o activitate punctuală. Cuprinde toate interacțiunile dintre autoritățile cu competențe în instrumentarea anchetei și colectarea informațiilor și persoanele care fac obiectul audierii. Procesul demarează în momentul identificării unui particular, ca persoană de la care reprezentantul autorității dorește să culeagă informații, continuă cu desfășurarea audierii și se finalizează odată ce anchetatorul a efectuat evaluarea procesului și analiza rezultatelor. Un factor esențial pentru integritatea acestui proces este modul în care este tratată persoana audiată pe tot parcursul procesului (înainte, în timpul și după administrarea interviului).
55. Administrarea unui interviu este un proces complex de adaptare, care implică persoane, comportamente și drepturile omului. Procesul este afectat de condițiile de mediu, iar rezultatele pot fi influențate de acțiunile persoanei care administrează interviul și ale tuturor autorităților implicate. În consecință, persoana care administrează interviul pune accentul pe colectarea informațiilor, nu pe obținerea unei mărturisiri, și păstrează o abordare mai curând flexibilă decât lineară, în scopul obținerii unor relatări credibile și exacte. În plus, fiecare interviu este diferit, prin urmare, atunci când decide cum va proceda, persoana care îl administrează trebuie să acționeze după cum îi dictează discernământul profesional, cu respectarea prezentelor principii.
56. Interviurile nu sunt acte izolate; acestea constituie parte a unei anchete sau a unui demers de colectare a informațiilor mai ample. Interviul se ghidează după obiectivele operațiunii și după alte informații disponibile. La rândul lor, informațiile colectate în cursul interviului pot fi utilizate pentru ajustarea finalităților și strategiilor anchetei mai ample și chiar pentru deschiderea unor noi piste de anchetă. Informațiile obținute pe parcursul interviului pot fi deosebit de importante, deoarece, în general, constituie fundamentul unor decizii ulterioare, cum ar fi începerea sau neînceperea urmăririi penale, și pot fi prezentate ca probe importante în proceduri judiciare sau de altă natură.

57. În mod tipic, procesul de administrare a unui interviu presupune următoarele elemente:
- Pregătire și planificare minuțioase
 - Asigurarea aplicării garanțiilor aplicabile pe tot parcursul procesului
 - Receptivitate, inclusiv evitarea prejudecăților
 - Crearea unui mediu necoercitiv
 - Crearea și menținerea unei relații de înțelegere și încredere
 - Utilizarea unor tehnici de interogare legale și susținute științific
 - Ascultare activă, dând persoanei interogate posibilitatea să se exprime liber și complet
 - Evaluarea și analizarea informațiilor colectate și a procesului de administrare a interviului.

Informații exacte și credibile

58. Obiectivul oricărui interviu constă în obținerea unor informații exacte și credibile de la persoana interogată; obiectivul nu este în niciun caz confirmarea convingerii persoanei care administrează interviul cu privire la cele întâmplate, nici obligarea persoanei care face obiectul interviului să furnizeze informații. Informațiile exacte și credibile constituie fundamentul unor decizii solide adoptate de autoritățile care efectuează ancheta și al proceselor de colectare a informațiilor.
59. Eforturile vizând obținerea de informații exacte în timpul interogatoriului înseamnă că persoanele care iau interviul își propun să obțină o descriere a evenimentelor cât mai lipsită de erori sau deficiențe. Amintirile pot fi fragile, imperfecte, incomplete și se pot degrada rapid. Prin urmare, persoanele care iau interviul trebuie să își propună să colecteze și să documenteze o relatare a faptelor, cât mai completă a celor întâmplate în cadrul evenimentului care face obiectul examinării, fără omisiuni sau denaturări.
60. Eforturile vizând obținerea de informații credibile în timpul interviului înseamnă că relatarea, atunci când este prezentată fără obstacole sau constrângeri, se poate bucura de încredere și poate rezista unei verificări, de exemplu în cadrul procedurilor judiciare ulterioare.

Garanții legale

61. Garanțiile legale și procedurale în temeiul normelor juridice internaționale constituie o componentă esențială a procesului de administrare a unui interviului. Aplicarea efectivă a acestora înaintea, în timpul și după interviu contribuie la succesul procesului, asigurând respectarea drepturilor omului și sporind fiabilitatea și valoarea probatorie a informațiilor obținute. Acestea cresc probabilitatea derulării unor interviuri profesionale, eficiente și a aplicării unui tratament echitabil pe tot parcursul procesului de colectare a informațiilor și a celui judiciar. Prin urmare, este în interesul autorităților, inclusiv al persoanelor care administrează interviul, să se asigure că persoanele care fac obiectul interviului sunt tratate cu demnitate și cu respectarea normelor juridice aplicabile, pentru că astfel vor obține rezultate juridice solide.

62. Autoritățile trebuie să asigure implementarea efectivă a următoarelor garanții pe tot procesul administrării interviului:⁵²
- a. Dreptul la informare cu privire la drepturi
 - b. Dreptul de a păstra tăcerea
 - c. Dreptul la informare cu privire la motivele arestării și la orice acuzații în momentul arestării
 - d. Accesul la interpret
 - e. Dreptul de a înștiința o rudă sau un terț cu privire la detenție
 - f. Dreptul de a avea acces la un avocat, inclusiv prin intermediul asistenței juridice
 - g. Dreptul de a avea acces la un medic și la o examinare medicală independent
 - h. Dreptul de a avea contact cu lumea exterioară
 - i. Înregistrarea persoanelor aflate în detenție
 - j. Consemnarea integrală a interviului
 - k. Dreptul de a lua cunoștință despre ce s-a consemnat și de a semna în consecință
 - l. Dreptul de a fi adus cu promptitudine în fața unui judecător sau a altei autorități judiciare
 - m. Accesul la mecanisme efective și independente de control și soluționare a plângerilor.

Înainte de interviu - Asigurarea unui mediu necoercitiv

63. Respectarea și punerea în aplicare a drepturilor omului din primul moment al contactului între persoana care face obiectul interviului și autorități sunt esențiale pentru crearea unui mediu necoercitiv. Acesta permite forțelor polițienești, serviciilor secrete, de securitate sau militare să creeze condiții propice pentru colectarea unor informații exacte și credibile în timpul interviului, să ducă la îndeplinire obligațiile asumate de stat potrivit dreptului internațional și să protejeze drepturile persoanei audiate.
64. Comportamentele ilegale și neprofesioniste, dar și lipsa de responsabilitate în etapele preliminare ale contactului pot aduce atingere în mod ireversibil întregului proces judiciar.
65. Stereotipurile și prejudecățile pot afecta derularea interviului și pot submina abordarea bazată pe receptivitate și relația de înțelegere și încredere, necesară pentru a obține informații exacte în cadrul interviului. Persoanele care administrează interviul trebuie să acorde o atenție sporită propriilor reacții, pentru a preveni manifestarea unor preconcepții conștiente sau neconștientizate cu privire la identitatea, caracteristicile sau mediul de viață ale persoanei care face obiectul interviului, care să afecteze întrebările adresate și interpretarea informațiilor furnizate.
66. Nu trebuie să aibă loc „discuții informale”⁵³ care riscă eludarea cadrului oficial al interviurilor sau a garanțiilor aplicabile. Odată adoptată decizia privind arestarea, reprezentanții autorităților adresează persoanelor care pot face obiectul interviului o serie de întrebări

52. A/HRC/RES/31/31; A/HRC/RES/46/15, alin. 4 și 5.

53. Este vorba despre orice comunicare între un reprezentant al autorităților și un suspect, un martor, o victimă sau altă persoană de interes, care nu face parte dintr-un interviu oficial.

- limitate, dacă nu fac parte din cadrul formal al interviului, de exemplu, referitor la informații personale sau la date biografice necesare în scopul efectuării arestării și al administrării procedurilor de luare în custodie.
67. Riscul de tratamente ilegale și inumane este deosebit de ridicat în momentul reținerii sau arestării și înainte de sosirea la un loc de detenție recunoscut oficial. Riscurile asociate cu această perioadă includ utilizarea excesivă a forței, utilizarea necorespunzătoare a metodelor de imobilizare, interogatorii coercitive improvizate și perioade prelungite de izolare în vehicule, toate acestea putând echivala cu tortura.⁵⁴
68. După luarea unei decizii privind plasarea unei persoane în detenție, autoritățile trebuie să asigure că persoana respectivă este dusă fără întârziere la un loc de deținere recunoscut oficial. Atunci când persoana reținută/arestată este transferată către sau de la un loc de detenție (sau altă instituție, de exemplu, o instanță de judecată) pentru a fi interogată, acesta trebuie transportat în condiții umane și de siguranță. Procedurile vizând transportul în condiții de siguranță al deținuților trebuie documentate printr-o evidență completă și corespunzătoare, într-un registru oficial care deschide un dosar pentru fiecare persoană și înregistrează detalii precum: momentul privării de libertate, persoanele responsabile de reținerea acestora, starea lor la sosire și ora sosirii la locul de deținere.⁵⁵
69. Tratamentele abuzive sau condițiile necorespunzătoare în această perioadă inițială pot avea un efect negativ asupra anchetei și a oricărui interviu ulterior: persoanele audiate pot da dovadă de reticență în răspunsurile pe care le dau și pot suferi consecințe cognitive și fizice care le afectează capacitatea de a-și înțelege și de a-și exercita pe deplin drepturile, precum și capacitatea de a furniza informații exacte și credibile. Pe lângă faptul că este o obligație legală a autorităților, asigurarea protejării drepturilor omului și a demnității persoanei audiate în această perioadă contribuie la integritatea tuturor procedurilor ulterioare.
70. În cazul persoanelor reținute *înainte de* sau *între* interviuri, autoritățile trebuie să se asigure că sunt întotdeauna ținute în condiții care respectă drepturile omului și sunt tratate cu demnitate. Aceasta include satisfacerea nevoilor de bază, care presupune accesul la hrană, apă, la condiții de temperatură și odihnă adecvate.⁵⁶
71. Interviurile nu trebuie să aibă o durată excesivă și trebuie să se desfășoare într-un mediu care să nu intimideze, cu respectarea drepturilor omului⁵⁷ în timp ce se acordă atenție confidențialității și siguranței. Condițiile fizice optime create persoanei audiate pot spori capacitatea de concentrare, promova o relație de înțelegere și încredere, îmbunătăți comunicarea și facilita procesul de rememorare fiabilă.

54. A se vedea A/72/178, Raportul Raportorului Special pentru tortură, 20 iulie 2017.

55. Art. 17 din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate.

56. Art. 16 al Convenției ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; A/HRC/RES/46/15, alin. 6; a se vedea și CPT/Inf (2019)9, cel de-al 28-lea Raport general al Comitetului pentru prevenirea torturii, aprilie 2019, punctul 80; Comisia Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor, Liniile directoare privind condițiile de arestare, reținere și arestare preventivă în Africa (denumite în continuare Liniile directoare de la Luanda), 28 iulie 2016, regula 4(e); Comisia interamericană pentru drepturile omului, Principiile și cele mai bune practici pentru protecția persoanelor private de libertate în America, aprobată de Comisie în cadrul celei de-a 131-a runde de sesiuni ordinare, organizate în intervalul 3-14 martie 2008, principiul XI.

57. A/HRC/RES/31/31, punctul 12.

Informarea persoanei care face obiectul interviului

72. Dovezile de preocupare pentru persoana interogată încă de la primul contact constituie prima ocazie de a crea o relație de înțelegere și încredere. Aceasta este promovată atunci când persoanei interogate i se oferă de la bun început explicații clare privind motivele pentru care a fost adusă pentru a i se adresa întrebări, formalitățile aplicabile și modul în care se va desfășura interviul. Explicarea procedurilor și activităților ce se vor derula constituie o ocazie de a da dovadă de sinceritate, de a oferi predictibilitate, un tratament respectuos și politicos și de a promova încrederea.⁵⁸
73. Atunci când privează o persoană de libertate, autoritățile responsabile cu luarea în custodie publică trebuie să explice în mod clar respectivei persoane: măsura aplicată (de exemplu, arestare), temeiurile de fapt și de drept care justifică acea măsură;⁵⁹ și să îi comunice clar informații privind drepturile sale.⁶⁰ Autoritatea responsabilă cu luarea în custodie publică trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura, pe parcursul întregului proces, că persoana a înțeles atât motivele, cât și drepturile, inclusiv modalitățile de accesare și de exercitare semnificativă a drepturilor sale.
74. Dreptul de a fi informat de către autoritatea responsabilă cu luarea în custodie publică cu privire la motivele arestării se aplică indiferent de maniera, de caracterul oficial sau neoficial al efectuării arestării și indiferent de motivele privării de libertate. Furnizarea informațiilor privind motivele arestării și acuzațiile constituie o garanție împotriva arestării arbitrare și permite persoanei să conteste legalitatea arestării sale și să solicite eliberarea în cazul în care consideră că motivele arestării sunt nefondate, lipsite de valabilitate sau nelegale. De asemenea, permite persoanei să conteste și să solicite modificarea condițiilor și tratamentului său în detenție.
75. Informațiile privind drepturile persoanei audiate și a modalităților de exercitare a acestora trebuie transmise verbal, cu utilizarea unui limbaj clar, fără elemente tehnice și precis, în momentul arestării; de asemenea, trebuie furnizate în scris de către autoritatea responsabilă cu luarea în custodie publică la sosirea la locul de detenție, într-o limbă și într-un format pe care aceasta le înțelege. Versiunea în scris în care îi sunt prezentate drepturile trebuie semnată de persoana arestată, căreia trebuie să i se permită să păstreze un exemplar.
76. Trebuie asigurați interpreți profesioniști și independenți pentru toate persoanele audiate care nu vorbesc sau nu înțeleg limba utilizată de autorități, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități senzoriale, precum tulburări de văz, de auz sau de alt tip. Astfel de servicii de interpretariat trebuie asigurate cu promptitudine, pe toată durata procesului de administrare a interviului, în special atunci când sunt explicate drepturile persoanei

58. C.J. Place & J.R. Meloy, "Overcoming resistance in clinical and forensic interviews", *International Journal of Forensic Mental Health*, vol.17, nr. 4 (2018).

59. Art. 9 alineatul (2) al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice; A/HRC/RES/31/31, punctul 6; A/HRC/46/15, punctul 4.

60. A/HRC/RES/31/31, punctul 6; A/HRC/RES/46/15, punctul 4; principiul 13 din Ansamblul de principii.

arestate și când aceasta alege să își exercite dreptul de acces la un avocat și la un medic sau la un cadru medical.⁶¹

Înștiințarea familiei sau a unui terț

77. O garanție esențială pentru persoanele private de libertate este dreptul acestora de a înștiința fără întârziere un membru al familiei, un prieten sau o altă persoană aleasă de acestea cu privire la reținerea lor, precum și la locul și circumstanțele reținerii.⁶² Autoritatea publică responsabilă cu luarea în custodie are răspunderea creării posibilității comunicării cu astfel de terți și de păstrarea evidenței privind persoanele înștiințate și momentul înștiințării. Facilitarea acestui contact cu lumea exterioară nu constituie doar o obligație legală, ci și o ocazie de a crea o relație de înțelegere și încredere cu persoana privată de libertate.
78. Autoritățile pot amâna înștiințarea unui terț numai în mod excepțional, și numai dacă o astfel de amânare este prevăzută de lege și necesară pentru a preveni un risc la adresa anchetei (de exemplu, prevenirea distrugerii probelor sau fugii complicilor). Motivele amânării trebuie consemnate detaliat, trebuie să fie accesibile avocatului și persoanei private de libertate, trebuie să fie aprobate de un procuror sau judecător ori de alt funcționar de rang superior competent și trebuie să facă obiectul controlului jurisdicțional cu privire la necesitatea și proporționalitatea amânării.⁶³
79. Resortisanții străini cărora li s-a aplicat măsura arestării sau reținerii trebuie informați fără întârziere cu privire la dreptul lor de a comunica cu un reprezentant consular sau diplomatic al țării lor de origine, iar solicitanții de azil trebuie informați cu privire la dreptul lor de a contacta agențiile internaționale relevante.⁶⁴ Contactul trebuie facilitat de autoritatea responsabilă cu luarea în custodie publică.

Dreptul de acces la un avocat

80. Toate persoanele reținute/arestate care fac obiectul unui interviu au dreptul de acces la un avocat, inclusiv la asistență juridică, înainte de a li se adresa orice întrebări de către autorități, indiferent de statutul sau denumirea lor oficială. Acest drept se aplică din momentul în care începe privarea de libertate.⁶⁵
81. Accesul la un avocat este indisolubil legat de protecția drepturilor, prevenirea torturii și a altor rele tratamente și contribuie la protecția împotriva autoincriminării forțate.

61. A/HRC/RES/31/31, punctul 12 litera (d); A/HRC/RES/46/15, punctul 4; regula 55 alineatul (2) din Regulile Nelson Mandela; principiul 14 din Ansamblul de principii; a se vedea și A/RES/67/187, Principiile și liniile directoare ale Națiunilor Unite privind accesul la asistență juridică garantată de stat în sistemele de justiție penală (Principiile și liniile directoare privind accesul la asistență juridică) 20 decembrie 2012, para 42 litera (d).

62. Art. 17 din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate; A/HRC/RES/46/15, punctul 5; principiile 16 și 19 din Ansamblul de principii.

63. Principiul 16.4 din Ansamblul de principii; Principiile și liniile directoare privind accesul la asistență juridică, punctul 43 litera (e).

64. Art. 17 alineatul (2) litera (d) din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate; A/HRC/RES/46/15, punctul 4; principiul 16.2 din Ansamblul de principii.

65. Art. 14 alineatul (3) litera (d) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; principiul 17 din Ansamblul de principii.

82. Persoana audiată are dreptul de a apela la un apărător ales sau de a beneficia gratuit de serviciile unui desemnat din oficiu, atunci când este în interesul justiției.⁶⁶ De asemenea, are dreptul de a se consulta cu avocatul său, cu suficient timp înainte de interviu, într-un cadru confidențial. Personalul unității de detenție trebuie să faciliteze în mod activ prezența promptă a unui avocat, în coordonare cu persoana care administrează interviul (dacă sunt persoane diferite).⁶⁷
83. Atunci când persoana audiată solicită prezența unui avocat, nu poate avea loc interviul (sau așa-numitele „discuții informale”) înainte ca aceasta să se fi întâlnit cu apărătorul său, și nici nu trebuie să se desfășoare dacă acesta nu este prezent.
84. Persoanele care fac obiectul interviului pot renunța la dreptul lor la asistență din partea unui avocat. Dacă sau atunci când persoana audiată decide să renunțe la dreptul său la asistență din partea unui avocat, această renunțare trebuie să fie liberă, voluntară și corespunzător consemnată și trebuie semnată de persoana reținută. Orice persoană care a renunțat la dreptul său la asistență din partea unui avocat trebuie să fie informată în mod clar că această renunțare poate fi oricând revocată.⁶⁸
85. Prezența avocatului este obligatorie în cazul minorilor reținuți, audiați în calitate de suspecti.⁶⁹

Acces la examinare medicală și la asistență medicală

86. Autoritățile au datoria de a proteja integritatea și sănătatea tuturor persoanelor aflate în custodia lor. Persoanelor reținute/arestate trebuie să li se garanteze în mod expres dreptul de a avea acces la un medic și la o examinare medicală efectuată de un cadru medical independent, fără întârziere, din momentul privării de libertate. De asemenea, autoritatea publică responsabilă cu luarea în custodie are răspunderea asigurării accesului la asistență medicală pentru persoanele reținute/arestate, pe tot parcursul reținerii acestora.⁷⁰
87. Starea fizică și mintală a persoanei arestate sau reținute atunci când intră în centrul de deținere, inclusiv semnele sau acuzele privind utilizarea excesivă a forței în timpul arestării și transportului, trebuie consemnată de medic sau de alt cadru medical. Trebuie efectuată fără întârziere o examinare medicală independentă, potrivit Protocolului de la Istanbul, dacă este solicitată de persoana reținută/arestată sau dacă există suspiciuni sau indicii că a

66. Art. 14 alineatul (3) litera (d) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; Principiile și liniile directoare privind accesul la asistență juridică.

67. Principiile și liniile directoare privind accesul la asistență juridică, punctul 43 litera (d); principiul 18.3 din Ansamblul de principii; CCPR/C/GC/32, punctul 34.

68. Principiile și liniile directoare privind accesul la asistență juridică, punctul 43 litera (b).

69. Art. 37 litera (d) și 40 alineatul (2) litera (b) punctul (ii) din Convenția cu privire la drepturile copilului; *a se vedea* și Comitetul pentru drepturile copilului, CRC/C/GC/10, Comentariul general nr. 10 (2007), Drepturile copilului în justiția juvenilă, 25 aprilie 2007, punctele 49-50.

70. A/RES/34/169, art. 6; principiul 24 din Ansamblul de principii; *a se vedea* A/RES/37/194, Principii de etică medicală referitoare la rolul personalului sanitar, în special, al medicilor, în protecția arestaților și a deținuților împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (1983) (denumite în continuare Principii de etică medicală) adoptate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la data de 18 decembrie 1982.

- fost supusă torturii sau altor rele tratamente.⁷¹ Cadrul medical care efectuează examinarea nu trebuie să aparțină de autorităților responsabile cu luarea în custodie publică sau de o instituție responsabilă cu aplicarea legii, după cum nici funcționarea sa nu trebuie să depindă de acestea. Nu trebuie efectuat niciun interviu înainte de finalizarea examinării medicale.
88. Examinările medicale trebuie efectuate gratuit de cadre medicale imparțiale și independente, care dețin calificările corespunzătoare. Autoritățile trebuie să se asigure că personalul medical implicat în examinare este de sexul preferat de persoana examinată. Personalul medical trebuie să se asigure că persoanele reținute/arestate își dau consimțământul în cunoștință de cauză atât înainte de examinare, în legătură cu testele sau administrarea tratamentului, cât și pe tot parcursul acestora. Trebuie adoptate măsuri speciale pentru a garanta că persoanelor cu dizabilități li se transmit informațiile într-un mod sau într-o formă care să le permită să își dea consimțământul liber și în cunoștință de cauză.⁷²
89. Toate examinările medicale trebuie efectuate în afara razei vizuale și auditive a personalului serviciilor de aplicare a legii. În cazuri excepționale, la cererea cadrului medical, pot fi avute în vedere măsuri speciale de securitate, precum prezența unui agent în apropiere sau la vedere, însă trebuie să se asigure întotdeauna că acesta nu poate auzi. Astfel de măsuri trebuie consemnate în evidențele privind examinarea și reținerea. Utilizarea oricăror mijloace de imobilizare trebuie evitată pe parcursul examinării medicale și trebuie să fie întotdeauna fundamentată de evaluarea individuală a cadrului medical privind securitatea.⁷³
90. Toate concluziile privind sănătatea, atât fizică, cât și mintală, trebuie să fie documentate, puse la dispoziția persoanei reținute și a apărătorului acesteia și accesibile, în cazul în care sunt necesare pentru proceduri judiciare ulterioare. Persoana reținută sau suspectată are dreptul de acces la propriul dosar medical care descrie examinările medicale și tratamentele. Trebuie respectată cu strictețe confidențialitatea datelor medicale, iar personalul nemedical nu trebuie să aibă acces la dosare medicale sau la rapoarte privind vătămarile decât pe baza principiului necesității absolute de a cunoaște.⁷⁴
91. Persoanele care fac obiectul interviului trebuie să fie apte din punct de vedere fizic și psihologic în acest sens. O stare de sănătate corespunzătoare facilitează în mod semnificativ atât crearea unei relații de înțelegere și încredere, cât și capacitatea de a rememora informațiile.⁷⁵ Audiarea unei persoane care pare traumatizată, în stare de suferință, epuizată, în stare de ebrietate sau într-o stare de slăbiciune poate fi traumatizată din nou, poate să crească gradul de sugestibilitate, să producă informații de slabă calitate

71. Biroul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR), Manual privind investigarea și documentarea eficientă a torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane ori degradante (Protocolul de la Istanbul), 2004, HR/P/PT/8/Rev.1.

72. Art. 25 litera (d) din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități; Asociația Medicală Mondială Declarația de la Lisabona privind drepturile pacienților (denumită în continuare Declarația de la Lisabona), adoptată în septembrie/octombrie 1981, modificată în septembrie 1995, revizuită editorial în octombrie 2005, reafirmată în aprilie 2015; Protocolul de la Istanbul, punctele 63-64.

73. Protocolul de la Istanbul, punctele 6, 82.

74. A/HRC/RES/31/31, punctul 7; A/HRC/RES/46/15, punctul 4; principiul 65 din Ansamblul de principii.

75. S. O'Mara (2020) „Interrogating the Brain: Torture and the Neuroscience of Humane Interrogation” în *Interrogation and Torture*, Barela et al., ed. (nota de subsol 24).

și atrage riscul ca probele să fie contestate sau respinse în cadrul procedurilor judiciare ulterioare. Persoanele care administrează interviul trebuie să îl amâne temporar, dacă persoana care face obiectul audierii pare să fie într-o stare necorespunzătoare sau dacă un cadru medical a concluzionat că persoana reținută nu este aptă pentru interviu.

Pregătiri pentru persoana care administrează interviul

92. Odată ce un particular a fost identificat ca persoană pe care autoritățile doresc să o audieze, persoana desemnată pentru administrarea interviului trebuie să demareze un proces minuțios de pregătire. Aceste demersuri inițiale trebuie întotdeauna integrate în strategia globală a anchetei, astfel încât persoana care face obiectul interviului să fie analizată în contextul întregii anchete sau a operațiunii de culegere a informațiilor.
93. O bună pregătire îmbunătățește capacitatea persoanei care administrează interviul de a comunica efectiv cu persoanele care fac obiectul audierii și, astfel, probabilitatea de a obține informații credibile. Eforturile depuse în activitatea de planificare reduc riscul de respingere a cauzelor ca urmare a unor erori de procedură sau a altor erori evitabile.
94. Înainte de a începe un interviu, este esențial să se valorifice la maxim valoarea investigativă și probatorie a informațiilor deja culese. În măsura posibilului, persoanele care audiază trebuie să obțină și să analizeze cât mai multe dovezi și informații deja disponibile, precum declarațiile martorilor și ale victimelor, declarațiile anterioare date de persoana suspectată, rapoartele medico-legale, probele fizice și imaginile și informațiile în format electronic. Persoanele care audiază trebuie să evalueze relevanța și fiabilitatea informațiilor disponibile și să identifice informațiile lacunare care trebuie completate, înaintea și în timpul interviului.
95. Atunci când se pregătesc pentru interviu, și pe tot parcursul procesului, persoanele care audiază trebuie să procedeze cu precauție, pentru a evita interpretările pătinoare, care le confirmă ipotezele. Persoanele care audiază trebuie să caute în mod activ probe sau explicații care trec dincolo de opiniile sau prezumțiile lor inițiale, inclusiv pe acelea care indică nevinovăția. Păstrând o mentalitate deschisă pe tot parcursul procesului, persoanele care audiază trebuie să rămână cât mai obiective cu putință. De asemenea, trebuie să ia în calcul explicații alternative plauzibile, pe care să le ridice în timpul interviului, atât pentru a elimina dubiile privind aspectele examinate, cât și pentru a crea condițiile necesare unor decizii bine fundamentate.
96. Fiecare interviu necesită un plan care să detalieze aspecte precum obiectivele, întrebările care vor fi adresate, mijlocul de înregistrare/consemnare, ora, locul interviului, precum și prezența altor persoane în sala respectivă. Audierile eficiente trebuie să aibă o durată delimitată și să se axeze pe anumite obiective clare.⁷⁶ Planurile trebuie să includă un element de flexibilitate, deoarece fiecare interviu este diferit, iar schimburile sunt dinamice.

76. J.J. Cabell, S.A. Moody & Y. Yang, „Evaluating effects on guilty and innocent suspects: an effect taxonomy of interrogation techniques” *Psychology, Public Policy, and Law*, vol. 26, nr. 2 (2020). D. Davis, & R.A. Leo, „Interrogation-related regulatory decline: ego depletion, failures of self-regulation, and the decision to confess”, *Psychology, Public Policy, and Law*, vol. 18, nr. 4 (2012).

97. O abilitate esențială a persoanelor care audiază este identificarea modului și momentului în care prezintă dovezi și informații în cadrul unui interviu; aceasta trebuie să facă parte din pregătirea lor. Momentul dezvăluirii unor posibile probe poate constitui o modalitate eficientă de a stabili fiabilitatea afirmațiilor persoanei interogate. Dacă probele sunt prezentate prea devreme, orice informație furnizată ulterior poate reflecta pur și simplu cele aflate de persoana audiată pe parcursul interviului sau ce crede aceasta că ar trebui să spună, mai curând decât rezultatul unor amintiri autentice.⁷⁷ Prin urmare, planificarea momentului potrivit pentru dezvăluirea informațiilor poate atenua riscul de contaminare a amintirilor persoanei audiate. Orice divulgare strategică a probelor se face cu respectarea legislației naționale privind drepturile persoanei suspectate de a obține suficiente informații cu privire la acuzații pentru a putea contesta în mod eficient legalitatea arestării sau a reținerii.
98. În cadrul pregătirii, persoanele care audiază trebuie să ia în calcul modul în care vor consemna cele spuse. Înainte de interviu, persoana care îl administrează trebuie întotdeauna să comunice persoanei audiate și apărătorului acesteia modalitatea în care va fi consemnat interviul și să obțină consimțământul lor liber, în cunoștință de cauză.
99. Înregistrarea audio-video permite persoanei care audiază să se concentreze asupra interviului și economisește timp, dacă urmează un proces judiciar. De asemenea, înregistrarea audio-video a întregului interviu este o garanție importantă împotriva relexor tratamentelor.⁷⁸ Atunci când este corect realizat, oferă o înregistrare completă și autentică a audierii.⁷⁹ Utilizarea acestei tehnologii facilitează anchetarea oricăror presupuse rele tratamente, ceea ce este atât în interesul persoanei care administrează interviul, cât și al celei audiate, în cazurile în care există acuzații de conduită necorespunzătoare.
100. În cazul în care există echipament de înregistrare, dar nu este utilizat, trebuie consemnate motivele și justificările în acest sens. De asemenea, trebuie documentată orice altă abatere de la politicile privind înregistrarea ale departamentului sau centrului. Orice înregistrare în format electronic a interviurilor trebuie păstrată o perioadă rezonabilă de timp și pusă la dispoziția persoanelor competente, spre analiză.⁸⁰
101. Persoanele care audiază trebuie să verifice toate aspectele activităților premergătoare acestuia și tratamentul aplicat persoanei audiate, evidențele privind custodia publică, astfel încât să poată evalua orice posibil impact al activităților anterioare asupra interviului.

77. Granhag & Hartwig „The strategic use of evidence technique”, (nota de subsol 31).

78. Regula 9 litera (c) din Liniile directoare de la Luanda; Curtea EDO, cauza *Doyle împotriva Irlandei*, cererea nr. 51979/17, hotărâre, 23 mai 2019, para. 99; Comitetul pentru prevenirea torturii, cel de-al 12-lea Raport general, CPT/Inf (2002)15, punctul 36; *a se vedea* și Fair Trials International și Comitetul Helsinki din Ungaria, Raportul evenimentului de schimb de experiență cu privire la înregistrarea audio-video a interogatoriilor în proceduri penale, 9 noiembrie 2018.

79. Înregistrarea audio-video trebuie să includă în cadrul video atât persoana care administrează interogatoriul, cât și persoana interogată. Concentrarea strict asupra persoanei interogate distorsionează percepțiile celor care ar putea viziona ulterior înregistrarea video (de exemplu, judecători sau jurați), *a se vedea* G.D. Lassiter, L.J. Ware, M.J. Lindberg, & J.J. Ratcliff, „Videotaping custodial interrogations: toward a scientifically based policy”, în *Police Interrogations and False Confessions*, Lassiter & Meissner, ed. (nota de subsol 8).

80. Principiul 23 din Ansamblul de principii.

102. Persoana care administrează interviul trebuie să se asigure că au fost respectate toate garanțiile aplicabile înainte de interviu, inclusiv prin colaborarea cu reprezentanții convenționali. Acest lucru contribuie la crearea unei relații de înțelegere și încredere cu persoana audiată, pentru că demonstrează respectul persoanei care audiază față de drepturile omului și de demnitatea persoanei audiate și îmbunătățește perspectiva de a obține informații credibile.
103. Persoanele care audiază au responsabilitatea de a ține cont de nevoile persoanelor audiate, identificate anterior de autorități, precum și de a evalua situațiile de vulnerabilitate sporită (inclusiv starea emoțională a persoanei audiate) și de a se pregăti pentru a le trata în mod adecvat. De exemplu, poate fi necesar să asigure prezența unor terți, de exemplu, a reprezentanților convenționali și a persoanelor de sprijin pentru minorii și persoanele cu dizabilități intelectuale sau psihosociale care fac obiectul interviului.
104. Persoanele care audiază trebuie să își monitorizeze permanent propriile emoții stârnite de subiect și propriile sentimente față de persoana audiată, pentru a putea proiecta o stare de calm și autocontrol pe tot parcursul interviului. Dacă acest lucru pare imposibil, trebuie desemnată altă persoană, care să preia administrarea interviului.

Pe parcursul interviului - crearea și menținerea unei relații de înțelegere și încredere

105. Persoanele care administrează eficient un interviu sunt adaptabile, ascultă cu atenție, comunică cu empatie și adoptă un etos potrivit căruia un stil de a adresa întrebări necoercitiv, uman, etic, legal și adecvat servește intereselor tuturor celor implicați: ale persoanelor care audiază, persoanelor audiate și autorităților care culeg informații. Acestea înțeleg că rolul persoanei care audiază este să obțină cele mai bune informații cu putință, pentru decizii care trebuie luate ulterior. Numai instanțele de judecată stabilesc vinovăția sau nevinovăția.
106. Dezvoltarea unei relații de înțelegere și încredere este esențială pentru sprijinirea unui proces eficient de culegere a informațiilor. În timpul interviului, relația de înțelegere și încredere presupune stabilirea și menținerea unei relații caracterizate de respect și încredere, o mentalitate neutră, răbdare și un limbaj al corpului lipsit de agresivitate. Aceasta reduce efectele dezechilibrului de putere, inerent în cadrul interviului.
107. Persoana care audiază trebuie să își rezerve suficient timp pentru o interacțiune cu semnificație și să specifice din nou în mod clar informațiile privind drepturile persoanei audiate și procedura interviului; după caz, aceasta poate include prezența unui interpret și a oricărui alt terț care să asiste cu comunicarea. Dacă persoana audiată pare nesigură cu privire la drepturile sale, persoana care audiază trebuie să i le explice din nou și să ceară să i se confirme că au fost înțelese. În cazul persoanelor suspecte în cauze penale, persoanele care audiază trebuie să le amintească faptul că au dreptul de a păstra tăcerea și că relatările lor pot fi folosite ca probe împotriva lor.

108. Avocatul prezent pe parcursul unui interviu este o resursă juridică, un martor ocular al caracterului echitabil al procesului și o garanție împotriva înțelegerii eronate, a declarațiilor false și a oricărei încercări de desfășurare ilegală a interviului. Aceste cerințe au rolul de a consolida valoarea probatorie a informațiilor culese în timpul interviului.
109. Persoana care audiază eficient trebuie să stabilească o relație de colaborare profesională și de respect cu avocatul. Avocatul prezent are dreptul să adreseze întrebări, să solicite clarificări, să conteste probele prezentate, să protesteze împotriva întrebărilor incorecte și a tratamentelor abuzive și, în general, să vegheze la respectarea drepturilor clientului său.
110. În cazul în care persoana audiată solicită prezența unui avocat, chiar dacă anterior renunțase la acest drept, interviul se suspendă până când este prezent un avocat.
111. Persoana care audiază trebuie să urmărească cu atenție starea fizică și mintală a persoanei audiate, pe tot parcursul interviului. Aceasta trebuie să beneficieze de perioade de odihnă suficiente și neîntrerupte, dar și de alimente și băuturi adecvate.
112. Stabilirea așteptărilor la începutul interviului va conduce la un proces mai eficient. De exemplu, persoana care audiază trebuie să încurajeze persoana audiată să menționeze dacă există vreun aspect pe care nu îl înțelege sau care, în accepțiunea sa, a fost greșit înțeles. Persoanele care fac obiectul audierii trebuie invitate să ofere cât mai multe detalii pertinente cu putință, să nu se grăbească să răspundă, să pună întrebări și să spună dacă au nevoie de ceva.

Tehnici de culegere a informațiilor

113. Ascultarea activă ajută persoana care audiază să prelucreze informațiile furnizate de persoana audiată. Ascultând activ, persoana care audiază arată că urmărește spusele persoanei audiate și se străduiește să înțeleagă. Persoana care audiază are grijă să nu influențeze în mod neintenționat persoana audiată, folosind indicii verbale sau vizuale, inclusiv sunete, gesturi sau întrebări, care pot fi interpretate ca reprezentând acordul sau dezacordul față de ceea ce spune aceasta.
114. Persoana audiată trebuie invitată să explice cu cuvintele sale implicarea, cunoștințele sau amintirile sale cu privire la aspectul investigat și trebuie să i se permită să își prezinte integral răspunsul. Apoi, acesta poate face obiectul unor întrebări de aprofundare, pentru detalii care pot completa lacune sau explica discrepanțe.
115. În general, persoana care audiază nu trebuie să întrerupă persoana audiată sau să îi întrerupă firul gândurilor și trebuie să rămână permanent atentă la informațiile prezentate, pentru a observa detaliile importante și a identifica anumite subiecte care trebuie urmărite în continuare. Ascultarea fără a întrerupe este completat de utilizarea tăcerii, după caz. Păstrând tăcerea, persoana care audiază arată că pauzele de gândire sunt ceva acceptat, și este dispusă să aștepte, pentru a obține mai multe detalii.
116. Modul de adresare a întrebărilor adoptat în cadrul unui interviu contribuie la realizarea obiectivelor propuse și a rezultatelor globale. Scopul constă în obținerea cât mai multor

informații oferite voluntar și necontaminate cu putință. Fiecare întrebare trebuie să aibă un scop și să fie adresată în mod neutru. Limbajul utilizat trebuie să fie clar, cu evitarea termenilor tehnici sau a jargonului ori acronimelor.

117. Întrebările deschise, precum „explicați-mi”, „spuneți-mi” sau „vă rog să îmi descrieți”, reduc riscul de contaminare a amintirilor persoanei audiate; acestea sunt mai susceptibile să atragă mai multe detalii și răspunsuri mai complete, cu probabilitate mai mică de a fi fost influențate de persoana care administrează interviul.
118. După răspunsul la întrebarea deschisă, pot fi necesare întrebări de aprofundare, precum „cine”, „ce” și „unde”, pentru a obține mai multe detalii. Acestea contribuie la obținerea unor informații suplimentare pertinente și la identificarea lacunelor și inconsecvențelor care impun investigații mai aprofundate. De asemenea, persoanele care fac obiectul interviului pot destăinui aspecte pe care nu le dezvăluiseră până atunci.
119. Utilizarea strategică a informațiilor poate contribui la ghidarea interviului pentru a se asigura că informațiile solicitate sunt pertinente scopului interviului.
120. Sintetizarea cu acuratețe a aspectelor relatate de persoana audiată poate facilita progresul în cadrul interviului și sprijini atât persoana care audiază, cât și persoana audiată să își amintească detalii importante. Însă o sinteză deficitar formulată poate contamina relatarea persoanei audiate și introduce elemente de subiectivitate sau inexactități. De asemenea, persoanele care fac obiectul interviului pot interpreta sinteza inexactă ca pe un indiciu că persoana care audiază nu a ascultat sau încearcă să le falsifice relatarea.

Atitudinea reticentă

121. Persoanele care audiază pot avea de-a face cu persoane reticente să vorbească, prin urmare, trebuie să anticipeze modul în care vor gestiona astfel de situații. Refuzul sau acceptul de a răspunde la o întrebare poate constitui o alegere deliberată. De exemplu, persoanele suspectate în cauze penale au dreptul de a păstra tăcerea, iar unele înțeleg să și-l exercite. Această decizie trebuie respectată întotdeauna și nu afectează dreptul persoanei audiate la prezumția de nevinovăție.
122. Motivele pentru care persoana audiată poate fi reticentă să vorbească pot include anxietatea sau incertitudinile de ordin general în legătură cu procesul, în special dacă persoana respectivă nu a mai fost implicată niciodată într-o astfel de situație. Și teama poate avea rolul său, de exemplu, teama de poliție sau de alți reprezentanți ai autorităților, teama de repercusiuni negative pentru sine sau alții, dacă se află că au vorbit în fața autorităților. De asemenea, persoanele care fac obiectul interviului pot fi afectate psihologic de cele văzute, auzite sau trăite. Reticența de a vorbi se poate datora și reacțiilor personale ale persoanei interogate față de persoana care administrează interviul sau față de interpret.
123. Este posibil și ca persoana audiată să dorească să furnizeze informații, dar să nu o poată face. Motivele pot fi variate, ori pentru că nu dețin deloc acele informații, ori pentru că nu au reușit să rețină detaliile. Este posibil ca trecerea timpului sau experiențele la care a fost expusă persoana audiată să o fi determinat să uite detaliile sau să nu și le mai poată aminti.

124. Șansele de a efectua un interviu în mod eficient pot spori dacă persoanele care îl administrează specifică faptul că înțeleg și respectă motivele pentru care o persoană poate fi reticentă să vorbească, precizând că orice informație va rămâne confidențială, în măsura în care legea o permite, și respectând în continuare refuzul de a vorbi. Persoanele care audiază nu trebuie să tragă concluzii negative din faptul că persoana audiată nu poate sau nu vrea să răspundă la întrebări și trebuie să își păstreze atitudinea neutră atunci când aceasta recunoaște infracțiuni sau transmite informații stânjenitoare.

Suspendarea interviului

125. Persoana care audiază poate suspenda interviul pentru a aprofunda informațiile primite sau pentru a efectua investigații suplimentare. În mod similar, apărătorul persoanei audiate poate solicita o pauză, de exemplu pentru a se odihni sau a se consulta confidențial. Refuzul de a accepta o astfel de solicitare poate afecta fiabilitatea informațiilor culese în timpul interviului.
126. În cazul în care persoana audiată are nevoie de asistență medicală, persoana care audiază trebuie să îl suspende fără întârziere și să se asigure că sunt furnizate cu promptitudine îngrijirile necesare.
127. Este esențial să se verifice că persoana nu este audiată în calitate de martor pentru a eluda astfel condițiile legale privind audierea persoanelor suspectate.⁸¹ În cazul în care o persoană, audiată inițial ca martor, capătă calitatea de persoană suspectă în cursul unui interviu, persoana care audiază trebuie să pună capăt imediat sesiunii de audiere pentru a avertiza în mod clar persoana audiată că i s-a schimbat calitatea, iar acum este persoană suspectată. Persoana care audiază trebuie să informeze persoana audiată cu privire la drepturile sale în calitate de persoană suspectată și să îi asigure timpul și resursele necesare pentru realizarea acelor drepturi.

Finalizarea interviului - evaluare și analiză

128. O persoană care efectuează în mod eficient un interviu îl finalizează într-o notă profesionistă, cu respect. Astfel, crește probabilitatea de a menține deschise canalele de comunicare în viitor, de a evita o posibilă neînțelegere și de a îmbunătăți încrederea în instituțiile publice.
129. Persoana care audiază trebuie să treacă în revistă informațiile obținute împreună cu persoana audiată (și cu avocatul, dacă este implicat) și, în cazul în care s-a procedat la consemnarea în scris (nu la înregistrarea audio-video), să îi invite să semneze, confirmând astfel acuratețea celor consemnate. Trebuie să existe o evidență a tuturor modificărilor și, după caz, a oricărui refuz al persoanei audiate de a semna cele consemnate.⁸² Persoana audiată și apărătorul acesteia (dacă este implicat) trebuie să primească un exemplar al

81. A/71/298 (nota de subsol 3).

82. A se vedea, de exemplu, regula 9 litera (e) punctul (v) din Liniile directoare de la Luanda; Comitetul pentru prevenirea torturii, cel de-al doilea Raport general, CPT/Inf (92)3, punctul 39.

acestui document.⁸³ Apoi, persoana care audiază trebuie să îi ofere persoanei audiate informații corespunzătoare privind următoarele etape ale procesului.

130. Odată finalizat interviul, persoana care îl administrează se asigură că informațiile furnizate în cadrul acestui proces sunt tratate conform nivelului adecvat de confidențialitate și protecție a datelor. Aceasta poate include asigurarea că astfel de informații nu sunt comunicate public sau altor instituții, astfel încât să fie periclitată drepturile persoanei audiate.
131. Evaluarea și analiza constituie parte integrantă a unui interviu eficient. Timpul necesar acestor activități poate varia, în funcție de gravitatea chestiunii examinate, însă niciodată nu trebuie îndeplinite în grabă. Persoana care audiază trebuie să evalueze și să analizeze:
 - a. Valoarea și fiabilitatea informațiilor obținute și modul în care se coroborează cu alte probe cunoscute, informațiile lacunare și alte informații culese.
 - b. Ce alte investigații sunt necesare pentru progresul anchetei sau al operațiunii.
 - c. Dacă au fost aplicate efectiv toate garanțiile relevante.

83. Principiul 23 alineatul (2) din Ansamblul de principii.

◀ Principiul 3 ▶ Vulnerabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune identificarea și gestionarea nevoilor persoanele audiate, aflate în situații de vulnerabilitate.

Interviul sau audierea ca situație de vulnerabilitate

132. Practic, toate persoanele interogate sau audiate se găsesc într-o situație de vulnerabilitate, având în vedere dezechilibrul inerent de putere care caracterizează astfel de interacțiuni cu autoritățile. Dezechilibrul de putere este deosebit de accentuat atunci când persoana audiată este privată de libertate și, astfel, complet dependentă de autorități pentru a-și exercita drepturile omului.
133. Persoanele care iau interviul sau fac audierea trebuie să conștientizeze efectele posibile ale dezechilibrului de putere și să ia măsuri pentru atenuarea acestuia, asigurând astfel protecția tuturor persoanele interogate sau audiate, potrivit legii, și maximizând în același timp valoarea informațiilor culese. Dezechilibrul de putere poate determina persoana interogată sau audiată să treacă prin stări care variază, de la o ușoară anxietate la frică extremă. Astfel de stări pot afecta reacțiile fizice, cognitive și emoționale ale persoanei respective la întrebări. De asemenea, pot împiedica persoana interogată sau audiată să înțeleagă întrebările adresate și posibilele implicații ale răspunsurilor sale. În plus, pot afecta capacitatea acesteia de a lua decizii în cunoștință de cauză în interes propriu sau de a furniza informații detaliate și precise. În cel mai rău caz, starea de stres accentuat resimțită de anumite persoane interogate sau audiate le poate afecta memoria și poate crea informații false.
134. Respectarea îndrumărilor aferente principiilor de față poate contribui la liniștirea persoanele interogate sau audiate și la crearea unui mediu necoercitiv. Aceste procedee vor fi deosebit de importante pentru prevenirea abuzului de putere din partea persoanelor care efectuează interviul sau audierea, care subminează integritatea procesului de audiere, precum și pentru prevenirea practicii deosebit de riscante a „discuțiilor informale”, care pot implica riscuri semnificative de rele tratamente.

Persoanele aflate în situații de vulnerabilitate accentuată

135. Anumite persoane care fac obiectul interviului se confruntă cu situații de vulnerabilitate accentuată, atunci când interviul sau audierea ridică alți factori de risc specifici. În astfel de împrejurări, persoana interogată sau audiată are nevoi și drepturi suplimentare, care necesită atenția autorităților.⁸⁴ Astfel de factori de risc pot include:
- a. Vârsta, sexul, genul, identitatea ori expresia de gen sau orientarea sexuală
 - b. Naționalitatea sau originea etnică
 - c. Contextul cultural sau religios
 - d. Dizabilitatea fizică, intelectuală sau psihologică
 - e. Dificultățile de comunicare
 - f. Dificultățile de înțelegere (inclusiv barierele lingvistice)
 - g. Incapacitatea de a citi și/sau scrie
 - h. Afecțiuni asociate vârstei, precum demența
 - i. Apartenența la un grup minoritar sau la o categorie socioeconomică marginalizată.
136. Dacă se acceptă faptul că noțiunea de „vulnerabilitate” este un concept dinamic, în evoluție, există și alte elemente contextuale care pot accentua vulnerabilitatea, printre care:
- a. Starea de sănătate, precum vătămrile, boala, depresia, anxietatea, starea de ebrietate, tulburarea de stres posttraumatic sau altă stare de slăbiciune sau tulburare.
 - b. Experiențe traumatice anterioare, inclusiv situația în care persoana respectivă a suferit sau a asistat la abuzuri sau încălcări ale drepturilor omului.
 - c. Statutul de imigrant, precum cel de solicitant de azil sau de refugiat, lucrător migrant nerecunoscut, migrant ilegal sau victimă a traficului de persoane.
 - d. Situația femeii însărcinate sau care alăptează, sau a unicului întreținător care nu are posibilitatea de a utiliza servicii alternative de îngrijire a copilului.
 - e. Natura infracțiunii investigate, de exemplu pedofilie, infracțiuni politice sau acte teroriste.⁸⁵
137. Riscurile pot fluctua, în funcție de factori precum contextul, cultura și etapa vieții. Caracteristicile care sugerează o vulnerabilitate accentuată pot avea un caracter permanent sau temporar. În anumite cazuri, vulnerabilitatea accentuată a unei persoane poate fi evidentă sau deja documentată; în altele, este posibil să nu fie cunoscută sau evidentă. De asemenea, poate fi rezultatul mai multor factori care se intersectează și dau naștere unor realități și experiențe de viață unice, dar și a unei vulnerabilități deosebit de pronunțate față de discriminare și rele tratamente.

84. Convenția Organizației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, A/RES/34/180 din 18 decembrie 1979; Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, Rezoluția adunării generale 2106 (XX) din 21 decembrie 1965; Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, A/RES/61/106, 24 ianuarie 2007; Convenția internațională a ONU privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora, A/RES/45/158, 18 decembrie 1990; a se vedea și Declarația Organizației Națiunilor Unite privind drepturile popoarelor indigene, A/RES/61/295, 2 octombrie 2007; Normele de la Bangkok, Normele minime ale ONU pentru administrarea justiției în cazul minorilor (Normele de la Beijing) , A/ RES/40/33, 29 noiembrie 1985; Normele de la Havana; Comisia Internațională a Juriștilor, Principiile de la Yogyakarta - Principiile privind aplicarea dreptului internațional în domeniul drepturilor omului în legătură cu orientările sexuale și identitatea de gen, martie 2007.

85. A se vedea A/68/295, raportul interimar al Raportului special pentru tortură, 9 august 2013, punctele 67-72.

138. În virtutea vârstei, minorii se află întotdeauna în situații de vulnerabilitate accentuată în timpul audierilor, necesitând măsuri speciale pentru a le asigura protecția adecvată. Ca atare, persoanele care au efectuat cursuri de formare de specialitate sunt mai în măsură să audieze minori. Este necesar să se aibă în vedere modalitățile optime de a comunica și de a crea o relație de înțelegere și încredere cu minorul, precum și momentul potrivit pentru efectuarea audierii. Audierea victimelor sau martorilor la vârsta minoratului trebuie efectuată de persoane care au beneficiat de cursuri de specialitate.
139. În cazul minorului suspect, nu i se adresează întrebări și nici nu i se solicită să dea declarații sau să semneze documente în legătură cu infracțiunea pentru care este suspectat fără prezența și asistența unui avocat și, în principiu, a unui adult în care minorul are încredere și care acționează ca intermediar.⁸⁶ Minorii nu pot renunța la dreptul de a fi asistați de un avocat.⁸⁷
140. Persoanele care efectuează interviul sau audierea trebuie să fie conștiente de faptul că anumite comportamente pot intensifica vulnerabilitatea și trebuie să se asigure că nu afectează răspunsurile persoanei audiate sau audiate la întrebări. Acestea includ:
- a. Sugestibilitatea, atunci când persoanele interogate sau audiate, în special minorii și persoanele cu dizabilități psihosociale sau intelectuale, sunt ușor de influențat și sunt extrem de vulnerabile la întrebări tendențioase și înșelătoare sau la presiuni și minciuni, care pot conduce la informații false sau nesigure.
 - b. Tendința de a încuviința, de a răspunde afirmativ fără a reflecta, de obicei pentru a scăpa cât mai repede posibil de audiere.
 - c. Conformitatea, atunci când persoana audiată sau audiată spune ce crede că vrea persoana care efectuează interviul sau audierea să audă pentru a obține o reacție favorabilă și a evita dezaprobarea sau relele tratamente.
141. O persoană se poate afla într-o situație de vulnerabilitate accentuată din cauza prejudecăților instituționale, a discriminării sau a lipsei de conștientizare, formare profesională sau infrastructură adecvată. Aceste deficiențe pot afecta structurile și politicile instituționale și/sau discernământul și acțiunile persoanei.

Evaluarea și gestionarea situațiilor de vulnerabilitate accentuată

142. Autoritățile trebuie să pună în aplicare garanții sporite și măsuri speciale, concepute pentru a gestiona nevoile și drepturile specifice ale persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate accentuată, în special în ceea ce privește nediscriminarea și protecția împotriva autoincriminării forțate. Aceasta poate presupune o aplicare diferențiată a garanțiile procedurale și legale.

86. A se vedea, de exemplu, Biroul regional al UNICEF pentru Europa și Asia Centrală, *Guidelines on Child-Friendly Legal Aid*, octombrie 2018; Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului, 17 noiembrie 2010, punctele 12, 88.

87. Art. 37 litera (d) și 40 alineatul (2) litera (b) punctul (ii) din Convenția cu privire la drepturile copilului; a se vedea și CRC/C/GC/10, alineatele 49-50.

143. Înainte de efectuarea unui interviu sau a unei audieri, autoritățile trebuie să evalueze dacă persoana în cauză se află într-o situație de vulnerabilitate și dacă are nevoie de atenție specială. Tipul de măsuri aplicate va necesita un răspuns flexibil, personalizat. Persoanele care efectuează interviul sau audierea și alte autorități relevante trebuie să analizeze și să stabilească, de la caz la caz, dacă se impune desemnarea unei alte persoane care să efectueze interviul sau audierea, de exemplu, o persoană de alt sex sau care deține anumite calificări de specialitate, sau consultarea anumitor categorii de experți. Anumite măsuri trebuie să fie stipulate prin lege, altele se bazează pe discernământul persoanei care efectuează interviul sau audierea.
144. În procesul de evaluare și gestionare a nevoilor persoanei interogate sau audiate, persoanele care efectuează interviul sau audierea trebuie să limiteze la minimum întrebările și discuțiile despre evenimentele în chestiune. Acest lucru contribuie la evitarea riscului de modificare sau contaminare a amintirilor persoanei interogate sau audiate, înainte de interviul/audierea oficial/ă.
145. Vulnerabilitatea nu împiedică în mod necesar persoana interogată sau audiată să furnizeze informații credibile; adesea, o poate face, dacă beneficiază de sprijin. De exemplu, persoanele care se confruntă cu dificultăți de auz sau de vorbire pot avea nevoie de un interpret cu experiență sau de o persoană de sprijin. Consultările cu apropiații care le cunosc bine, cum sunt membrii familiei sau asistenții sociali, pot facilita interacțiunea.
146. Consemnarea integrală a oricărei evaluări a vulnerabilităților, alături de măsurile adoptate de persoana care efectuează interviul sau audierea pentru a sprijini persoana interogată sau audiată, constituie o garanție importantă. Astfel de înregistrări contribuie la identificarea măsurilor necesare pentru a permite comunicarea efectivă, implicarea în procesul de culegere a informațiilor și siguranța persoanei interogate sau audiate. În cazul persoanelor suspecte, persoanele care efectuează interviul sau audierea trebuie să informeze reprezentantul legal al persoanei interogate sau audiate în privința oricărei vulnerabilități identificate și a măsurilor adoptate pentru a gestiona nevoile persoanei interogate sau audiate.
147. În măsura posibilului, persoanele responsabile de audierea celor aflați în situații de vulnerabilitate accentuată trebuie să fie beneficiat de formare de specialitate sau să fie sprijinite de un expert competent în domeniu. În cazul minorilor, audierea trebuie să respecte procedurile specializate și să fie realizată de persoane formate în acest sens.
148. Persoana care realizează audierea trebuie să ia măsuri, în mod rezonabil, pentru a se asigura că locul și mediul în care se desfășoară audierea nu creează în sine o suferință persoanei care face obiectul audierii care se află într-o situație de vulnerabilitate accentuată.

◀ Principiul 4 ▶

Formarea

Administrarea eficientă a interviului sau audierii constituie o competență profesională care impune formare specifică.

149. Tot personalul care administrează interviuri, inclusiv polițiștii și alți agenți ai autorităților de aplicare a legii, precum și personalul militar sau al serviciilor secrete trebuie să beneficieze de formare specifică pe tema administrării interviurilor în mod eficient, cu respectarea principiilor detaliate în documentul de față. Acest lucru le va permite să înțeleagă, să se pregătească pentru interviuri și să le administreze potrivit dreptului național și internațional, normelor instituționale și celor mai exigente standarde profesionale.
150. Tehnicile de administrare eficientă a interviului trebuie predate la nivelul tuturor autorităților, pentru promovarea unei schimbări instituționale în direcția adoptării politicilor și metodelor bazate pe o abordare receptivă, care vizează colectarea de informații exacte și credibile de la toate categoriile de persoane interogate sau audiate.
151. Stabilirea unor înalte standarde profesionale trebuie sprijinită de procese riguroase de recrutare pe bază de concurs a personalului, în baza unor criterii de selecție și a unui proces în cadrul căruia se formează categorii diverse de personal în scopul efectuării interogatoriilor sau audierilor.

Formare specifică

152. Formarea specifică va asigura un grad înalt de consecvență a pregătirii și structurării interviului. Formarea trebuie să includă și metode practice, care valorifică cercetările în domeniu care arată că anumite tehnici de administrare a interviului facilitează obținerea unor relatări exacte și credibile și reduc la minimum riscul de a obține informații false.
153. Conținutul formării în domeniul administrării eficiente a interviului trebuie să includă importanța acestuia, ca element esențial al proceselor mai ample de anchetă sau de culegere a informațiilor și, în cele din urmă, de înfăptuire a justiției, indiferent de jurisdicție. Evidențierea eficacității administrării interviului, garanțiilor aplicabile este esențială pentru

- a asigura respectarea obligațiilor pozitive ale statului în vederea respectării drepturilor omului și a prevenirii torturilor sau relelor tratamente.⁸⁸
154. Elementele esențiale ale formării în domeniul administrării eficiente a interviului includ modalități de:
- a. Păstrare a atitudinii receptive și de evitare a prejudecăților
 - b. Planificare și pregătire strategică
 - c. Creare și menținere a unei relații de înțelegere și încredere
 - d. Identificare și gestionare a nevoilor specifice ale persoanelor care fac obiectul interviului
 - e. Respectare a dreptului internațional cu privire la drepturile omului
 - f. Asigurarea aplicării garanțiilor pe tot parcursul procesului de administrare a interviului
 - g. Utilizare a unor tehnici de interogare legale și susținute științific
 - h. Utilizare a abilităților de ascultare activă, permițând persoanelor care fac obiectul interviului să răspundă integral la întrebări
 - i. Interacțiune cu persoana interogată reticentă
 - j. Interacțiune cu avocatul persoanei interogate
 - k. Inițiere și finalizare a interviului în mod profesionist
 - l. Efectuare a analizei informațiilor culese
 - m. Evaluare a procesului de administrare a interviului în scopul perfecționării abilităților.
155. Formarea în domeniul administrării interviului trebuie să aibă durată sedimentării bazelor teoretice și a cunoștințelor practice și să includă mai multe sesiuni practice în care sunt utilizate scenarii operaționale realiste, cu feedback de la supervizori și colegi.
156. Participarea unor foști anchetatori sau a altor categorii profesionale (cadre medicale, interpreți, personal de sprijin) la sesiunile de aplicare a scenariilor poate îmbunătăți procesul de formare.
157. Persoanele care efectuează interviul sau audierea, personalul de sprijin și interpreții implicați în audierea persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate accentuată, cum sunt minorii și persoanele cu dizabilități psihosociale, trebuie să beneficieze de formare suplimentară. Aceasta trebuie să ofere îndrumări privind monitorizarea bunăstării psihologice a persoanei interogate sau audiate și, după caz, suspendarea interogatoriului sau audierii și solicitarea sprijinului unor specialiști calificați corespunzător.⁸⁹
158. Personalul care gestionează și supraveghează persoanele care efectuează interviul sau audierea trebuie să beneficieze, la rândul lor, de formare, astfel încât să își îmbunătățească competențele, dar și să învețe cum să evalueze calitatea generală a interviului sau audierii, pentru a putea oferi feedback și sprijin adecvat persoanelor care efectuează interviul sau audierea.

88. Art. 10 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

89. Art. 13 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități; regula 12 din Regulile de la Beijing; *a se vedea* și Orientările Organizației Națiunilor Unite în materie de justiție referitoare la copiii victime și martori ai actelor de criminalitate, rezoluția ECOSOC 2005/20, 22 iulie 2005.

159. Alte categorii de personal, precum judecătorii, procurorii, personalul centrelor de reținere și avocații apărării, trebuie să aibă cunoștință de tehnicile de administrare eficientă a interviului. Aceasta contribuie la înțelegerea în mod unitar a rolurilor și provocărilor specifice și facilitează monitorizarea sau evaluarea externă, în cazul unor plângeri.
160. Utilizarea tehnologiei în procesul de formare poate contribui la îmbunătățirea calității viitoarelor interviuri sau audieri și poate genera date valoroase pentru cercetări ulterioare. Aceasta include utilizarea echipamentelor audiovizuale pentru înregistrarea sesiunilor de formare și a unor interviuri terogatorii înregistrate prin mijloace electronice, ca exemple pentru sesiunile care utilizează scenarii.
161. În cadrul formării, trebuie încurajată cooperarea între agențiile de aplicare a legii, personalul militar și cel al serviciilor secrete, organismele de supraveghere, mediul academic și partenerii internaționali. Cercetătorii științifici și cei independenți trebuie încurajați să își facă publice studiile pertinente în domeniu și să le facă accesibile.
162. Programele de formare trebuie actualizate periodic, pentru a reflecta evoluția normelor și cercetărilor științifice în domeniul drepturilor omului. De asemenea, introducerea rezultatelor cercetărilor și tehnicilor validate în practică poate contribui la consolidarea programelor de formare.⁹⁰

Dezvoltarea profesională continuă

163. Cunoștințele și competențele în domeniul administrării interviului trebuie menținute în timp. Includerea metodelor de administrare eficientă a interviului în programele de dezvoltare profesională continuă va contribui la asigurarea angajamentului instituțional de efectuare a unor interviuri sau audieri etice și eficiente.
164. Elementele esențiale ale dezvoltării profesionale continue includ angajamentul structurilor superioare de conducere, cursuri periodice de perfecționare și consolidare a competențelor în vederea rafinării tehnicilor, corectării erorilor și prezentării celor mai recente cercetări pertinente în domeniu.
165. Programele de dezvoltare profesională continuă trebuie să dea posibilitatea agențiilor și, în special, personalului cu atribuții de supraveghere, să monitorizeze și să cuantifice mai bine performanțele în domeniul administrării interviurilor, să identifice și alte nevoi de formare, să îmbunătățească utilizarea noilor tehnologii și să actualizeze cunoștințele, conform rezultatelor cercetărilor.

90. Art. 11 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

◀ Principiul 5 ▶

Responsabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune instituții transparente și responsabile.

Procedurile și evaluările instituționale

166. Procedurile standard de operare, codurile de conduită și alte instrucțiuni instituționale ale autorităților contribuie la formarea practicilor în domeniul administrării eficiente a interviului și promovează schimbarea culturii instituționale.
167. Potrivit articolului 11 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, autoritățile exercită o supraveghere sistematică asupra regulilor, instrucțiunilor, metodelor și practicilor interviului.⁹¹ În baza acestei evaluări, autoritățile cu atribuții în efectuarea urmăririi penale trebuie să adopte și să facă cunoscute proceduri standard de operare, politici și coduri de conduită prin care se instituie standarde aplicabile pentru agenții care iau interogatorii. Astfel de norme trebuie să fie în concordanță cu standardele recunoscute la nivel internațional privind conduita personalului și a altor funcționari responsabili cu aplicarea legii.
168. Evaluările periodice efectuate de autorități trebuie să analizeze și nivelul resurselor financiare investite în interviuri și audieri, precum și utilizarea corespunzătoare a tehnologiei. Evaluările periodice pot contribui la aplicarea și respectarea standardelor convenite la nivel național, sprijinite de un ciclu al îmbunătățirilor.
169. Evaluările pot valorifica cunoștințele și sprijinul cercetătorilor independenți, specialiștilor calificați și organizațiilor cu experiență în administrarea eficientă a interviului.
170. Transparența și responsabilitatea trebuie să se aplice la fiecare nivel de competență, inclusiv la nivel individual, de supraveghetor și de organizație.

91. Art. 11 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; a se vedea și A/HRC/RES/31/31, punctele 11-12; A/HRC/RES/46/15, punctul 10.

171. Transparența este esențială pentru menținerea încrederii publicului în integritatea instituției și în înfăptuirea justiției, în general. Autoritățile trebuie să facă disponibile normele și procedurile lor interne privind administrarea interviului.
172. Dreptul de acces la informații trebuie garantat persoanelor care fac obiectul interviului, familiilor și avocaților acestora, altor furnizori de servicii juridice, precum și autorităților de supraveghere.⁹²
173. Toate informațiile personale culese în cadrul interviului trebuie protejate împotriva utilizării necorespunzătoare, cu respectarea principiilor confidențialității și vieții private, precum și a legislației și reglementărilor privind protecția datelor cu caracter personal.⁹³

Înregistrări și evidențe

174. Înregistrarea eficientă a informațiilor constituie o precondiție a transparenței și responsabilității. Păstrarea corespunzătoare a evidențelor poate sprijini identificarea timpurie a riscurilor, planificarea activității, alocarea resurselor, procesele de audit și cercetarea.
175. Pentru fiecare persoană privată de libertate trebuie creat un dosar oficial, preferabil în format electronic, cât mai curând posibil.⁹⁴
176. Trebuie să existe o evidență strictă și înregistrări ale tuturor interviurilor, preferabil cu utilizarea tehnologiei audiovizuale. Deși este posibil ca utilizarea înregistrărilor audiovideo să fie instituită progresiv, există beneficii și economii tangibile asociate cu disponibilitatea unor astfel de înregistrări credibile.
177. Înregistrările audiovideo vor facilita investigarea oricăror acuzații de rele tratamente pe parcursul interviului. Acest lucru este atât în interesul persoanelor care pretind că au fost supuse la rele tratamente, cât și al persoanelor care iau interviul, care se confruntă cu astfel de acuzații.

Prevenire și raportare

178. Normele, codurile de conduită și evaluările interne ale activității din cadrul autorităților competente trebuie să reflecte angajamentul față de administrarea eficientă a interviului și respectarea garanțiilor aferente.
179. Toate instituțiile în cadrul cărora se efectuează interogatorii sau audieri trebuie să aibă servicii interne pentru soluționarea plângerilor și efectuarea cercetărilor disciplinare, cu structuri ierarhice interne clare, raportare imparțială, protecție împotriva represaliilor și

92. Art. 18 din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate; art. 20 din Protocolul facultativ la Convenția împotriva torturii (OPCAT), A/RES/57/199, 18 decembrie 2002.

93. Art. 20 din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate; art. 21 din Protocolul facultativ la Convenția împotriva torturii.

94. Art. 17 alineatul (3) din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate; *a se vedea* și regula 9 litera (c) din Liniile directoare de la Luanda; Curtea EDO, cauza Doyle împotriva Irlandei, punctul 99.

proceduri specifice pentru corectarea oricăror abuzuri sau încălcări comise, aplicarea măsurilor disciplinare sau demararea cercetării penale.⁹⁵

180. Nerespectarea normelor interne privind administrarea interviurilor trebuie să atragă după sine aplicarea măsurilor instituționale corespunzătoare, care variază de la repetarea formării la măsuri disciplinare. Încălcările grave ale obligațiilor legale, precum interdicția absolută a torturii și relelor tratamente trebuie să conducă la aplicarea procedurilor și sancțiunilor penale.⁹⁶ Orice încălcare a normelor de disciplină și bună conduită trebuie tratată imparțial și proporțional, potrivit dreptului internațional și normelor privind echitatea procedurală.
181. Autoritățile nu trebuie să ignore niciodată comportamentele ilegale, indiferent de rangul, gradul sau funcția persoanei în cauză, de locul sau contextul în care se produc.
182. Persoanele cu atribuții de supraveghere trebuie să evalueze, să ia măsuri pozitive, să raporteze sau să transfere, după caz, orice raport privind conduita lipsită de profesionalism sau acțiunile necorespunzătoare ale unei persoane care se află în răspunderea sa.⁹⁷
183. Trebuie instituită și menținută obligația de a raporta cazurile de tortură și rele tratamente. În cazul în care un reprezentant al autorităților consideră că nu poate pune la îndoială sau contesta în mod direct un coleg, trebuie să își raporteze motivele de îngrijorare prin intermediul unui superior ierarhic, al unui mecanism de raportare al instituției sau al altor canale adecvate, inclusiv al mecanismelor de supraveghere. Această obligație de a raporta trebuie să se aplice și în cazul în care consideră că motivul său de îngrijorare nu a declanșat o reacție corespunzătoare.
184. Orice persoană care raportează o încălcare, de exemplu, un avertizor de integritate, trebuie să beneficieze de protecție adecvată împotriva oricăror forme de represalii sau tratamente negative.
185. Reprezentanții altor categorii profesionale din domeniul justiției penale, precum avocații, procurorii și judecătorii care observă, află despre sau suspectează abateri în legătură cu un interviu au, de asemenea, obligația de a le aduce la cunoștința conducerii instituției prin canalele corespunzătoare sau de a le raporta altor autorități competente.
186. Specialiștii din domeniul justiției penale au un rol important în prevenirea torturii și a relelor tratamente și în îmbunătățirea practicilor aplicate în administrarea interviurilor. Aceasta include, în special, obligația de a exclude din procedurile judiciare orice probă obținută prin utilizarea torturii, a altor rele tratamente, a abaterilor de la proceduri sau a oricărei forme de metode coercitive.

95. *A se vedea, de exemplu*, principiul 33 din Ansamblul de principii; regula 37 din Liniile directoare de la Luanda; CPT/Inf (2018)4, cel de-al 27-lea Raport general al Comitetului pentru prevenirea torturii, decembrie 2017, punctele 25-31; CPT/Inf (2019)9, cel de-al 28-lea Raport general al Comitetului pentru prevenirea torturii, aprilie 2019.

96. Art. 6-8 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

97. *A se vedea, de exemplu*, CPT/Inf (2018)4, cel de-al 27-lea Raport general al Comitetului pentru prevenirea torturii, decembrie 2017, punctul 70.

187. Importanța excesivă acordată mărturisirilor în cadrul procedurilor judiciare constituie un stimulent dăunător pentru persoanele care iau interviul, îndemnându-le să considere mărturisirea drept singurul obiectiv al unui interviu, și, prin urmare, trebuie evitată.

Supravegherea externă și monitorizarea independentă

188. Autoritățile externe de supraveghere, precum instituțiile naționale pentru drepturile omului, instituția Avocatul poporului, organismele judiciare sau organizațiile specializate în activități de supraveghere, trebuie să aibă acces la orice unitate în care este audiată o persoană privată de libertate și la informații privind persoanele private de libertate în cadrul acesteia.
189. Autoritățile externe de monitorizare trebuie să aibă posibilitatea de a interacționa în condiții de confidențialitate cu orice persoană privată de libertate. Persoanele care acuză rele tratamente sau încălcări săvârșite de reprezentanți ai statului trebuie să aibă dreptul de a comunica liber, în condiții de deplină confidențialitate cu organismele independente de monitorizare, fără teama de represalii, sub rezerva unor condiții rezonabile pentru asigurarea ordinii și securității.
190. Potrivit Principiilor de la Paris referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului,⁹⁸ organismele externe de monitorizare trebuie să fie independente și să aibă la dispoziție resursele corespunzătoare pentru a efectua o analiză riguroasă, promptă și imparțială a funcționării unităților în care se desfășoară interviuri sau audieri și pentru a asigura respectarea drepturilor și demnității persoanelor.
191. Statele părți la Protocolul facultativ la Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante trebuie să abileze mecanismele naționale de prevenire să efectueze vizite neanunțate la locurile de detenție. Acestea trebuie să aibă acces la informații și la dosare, precum și competența de a purta discuții în condiții de confidențialitate, atât cu persoanele private de libertate, cât și cu personalul.⁹⁹
192. Statele trebuie să instituie sisteme și procese care să dea organismelor externe de monitorizare posibilitatea să prezinte recomandări cu privire la reformele necesare pentru îmbunătățirea eficienței administrării interviurilor și a garanțiilor legale. Autoritățile trebuie să se angajeze la un dialog cu organismele externe pe marginea constatărilor și recomandărilor acestora.
193. Organizațiile societății civile pot avea, de asemenea, un rol esențial în procesele de supraveghere și monitorizare independentă. Autoritățile trebuie să încurajeze participarea acestora și să acorde importanța cuvenită oricăror rapoarte întocmite de acestea în urma monitorizării unităților care au în custodie persoane private de libertate în care administrează interviuri, inclusiv audieri ale martorilor și victimelor.

98. Principiile referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru drepturile omului (denumite în continuare Principiile de la Paris), A/RES/48/134, 20 decembrie 1993.

99. Art. 19-20 din Protocolul facultativ la Convenția împotriva torturii.

Plângeri și cercetări disciplinare

194. Toate persoanele care fac obiectul interviului trebuie să aibă dreptul de a depune o plângere în caz de rele tratamente, inclusiv de refuz al respectării drepturilor și garanțiilor. Astfel de plângeri trebuie examinate cu promptitudine, rigurozitate și imparțialitate, prin intermediul canalelor competente.¹⁰⁰
195. Accesul la mecanismele de soluționare a plângerilor trebuie să fie facil, direct, gratuit și confidențial. Trebuie instituite măsuri adecvate, care să asigure că mecanismele de soluționare a plângerilor sunt accesibile tuturor, mai ales persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate accentuată. Persoanele care formulează plângerile trebuie să beneficieze de îndrumări clare privind procesele de soluționare a plângerilor, mecanismele de contestație și rezultatele.¹⁰¹
196. Toate plângerile trebuie înregistrate, indiferent de momentul formulării lor. Plângerile trebuie să fie înregistrate în evidențele oficiale. În cazul în care plângerea este formulată de către sau în numele unei persoane audiate, în cursul unui interviu, înregistrarea acesteia poate presupune o suspendare temporară a interviului.
197. Atunci când persoana care administrează interviul are temeiuri rezonabile să considere că persoanei audiate i-au fost aplicate tratamente necorespunzătoare sau i-au fost încălcate drepturile înainte de interviu, trebuie să informeze ofițerul sau autoritatea competentă, care preia răspunderea soluționării acestor acuzații.
198. Oricând există temeiuri pentru a considera că a fost săvârșit un act de tortură, chiar și în absența unei plângeri, trebuie efectuată o cercetare riguroasă, promptă și imparțială, potrivit articolului 12 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.¹⁰²
199. În cazul acuzațiilor grave, care includ acte de tortură, plângerile trebuie cercetate de o entitate independentă. Statele trebuie să instituie mecanisme externe pentru efectuarea cercetărilor și soluționarea plângerilor, independente din punctul de vedere al funcționării și finanțării de serviciile de aplicare a legii și de cele de urmărire penală sau de orice alte agenții responsabile de persoanele private de libertate. Pentru a fi eficiente și independente, aceste mecanisme trebuie să aibă atribuții de efectuare a cercetării, sprijin politic, resurse umane și financiare adecvate și competența de a formula recomandări și de a urmări aplicarea acestora.
200. Toate persoanele care formulează plângeri trebuie să fie protejate împotriva oricăror repercusiuni negative și represalii ca urmare a faptului că au formulat o plângere.¹⁰³

100. Art. 12-13 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

101. *A se vedea, de exemplu, regula 37 din Liniile directoare de la Luanda; CPT/Inf (2018)4, cel de-al 27-lea Raport general al Comitetului pentru prevenirea torturii, decembrie 2017, punctele 25-31.*

102. Art. 12 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

103. Art. 13 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

Căi de atac și despăgubiri

201. Pentru victimele torturii și altor rele tratamente, căile de atac și despăgubirile constituie un drept al omului, prin care se promovează responsabilitatea și restaurarea demnității. Căile de atac indică opoziția fermă față de încălcarea obligațiilor existente și trebuie să îmbine măsuri de restabilire, compensare, reabilitare și garanții că încălcarea nu se va repeta. Soluțiile trebuie să fie proporționale cu prejudiciile produse.¹⁰⁴
202. Accesul la căi de atac în cazul torturii sau al altor rele tratamente nu trebuie condiționat de identificarea, cercetarea sau urmărirea penală a autorului; este necesar numai să se stabilească faptul că a fost săvârșit un astfel de act.¹⁰⁵
203. Excluderea probelor obținute prin tortură sau alte rele tratamente constituie un drept al persoanei interogate și o cale de atac efectivă împotriva nelegalităților săvârșite de persoanele care administrează interviul.¹⁰⁶

104. Art. 14 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; *a se vedea A/RES/60/147*, Principiile de bază și liniile directoare privind drepturile la despăgubiri și reparații pentru victimele încălcărilor grave ale dreptului internațional cu privire la drepturile omului și pentru victimele unor încălcări grave ale dreptului internațional în domeniul umanitar, 16 decembrie 2005.

105. Art. 14 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; CAT/C/GC/3, Comitetul împotriva torturii, Comentariul general nr. 3 (2012), Aplicarea articolului 14 de către statele părți, 13 decembrie 2012, punctul 3.

106. A/HRC/30/37, Principiile de bază și orientările Națiunilor Unite privind căile de atac și procedurile referitoare la dreptul oricărei persoane private de libertate de a iniția o procedură în fața unei instanțe, Raportul Grupului de lucru privind detenția arbitrară, 6 iulie 2015.

◀ Principiul 6

Punerea în aplicare

Punerea în aplicare a tacticilor de administrare eficientă a interviului presupune adoptarea unor măsuri ferme la nivel național.

204. Pentru a pune în aplicare prezentele Principii, statele trebuie să adopte și să dezvolte cadre juridice, de politici, de reglementare și instituționale corespunzătoare și să asigure controlul jurisdicțional al autorităților competente să efectueze interviuri sau audieri. Acest lucru presupune eforturi susținute și coordonate ale actorilor relevanți la nivel național.
205. Prin adoptarea unor măsuri ferme la nivel național, autoritățile dau dovadă de hotărâre și de angajament pe termen lung față de:
 - a. Eradicarea abuzurilor pe tot parcursul procesului de administrare a interviului și asigurarea respectării normelor internaționale cu privire la drepturile omului
 - b. Asigurarea formării adecvate și suficiente în materia interviurilor și audierilor, pentru toate autoritățile competente
 - c. Facilitatea cooperării între specialiști, practicieni și decidenți în materie de politici pentru formularea unor strategii și practici adecvate și eficiente de administrare a interviului
 - d. Promovarea supravegherii și responsabilității în ceea ce privește administrarea interviurilor, combaterea corupției instituționale și a culturii impunității
 - e. Îmbunătățirea funcționării sistemului de justiție penală și a administrării justiției.
206. Acest angajament nu vizează numai îmbunătățirea politicilor și practicilor, pentru a preveni orice formă de tortură și alte rele tratamente și a apăra statul de drept, ci și instituirea celor mai eficiente metode pentru îmbunătățirea siguranței publice, în lumina normelor internaționale.

Cadrul juridic național

207. Statele trebuie să își revizuiască sistematic cadrele juridice și să promulge și să publice legi, decrete și politici care reglementează tratamentul persoanelor audiate, inclusiv modul în care se desfășoară procesul de administrare a interviului. Astfel de acte normative și proceduri trebuie să fie pe deplin concordante cu obligațiile legale existente, în virtutea dreptului internațional, în special cu interzicerea absolută a torturii și a altor forme de rele tratamente.¹⁰⁷
208. Garanțiile asociate cu administrarea eficientă a interviului sau audierii trebuie consfințite prin legi și reglementări și trebuie să includă cel puțin înștiințarea fără întârziere a familiilor, accesul la examinare medicală și accesul la un avocat. În acest sens, statul trebuie să consolideze accesul la asistență juridică și la apărarea din oficiu înaintea și pe parcursul interogatoriilor.¹⁰⁸
209. Incriminarea adecvată a torturii și a altor rele tratamente este esențială pentru facilitarea administrării eficiente a interogatoriilor. Nu pot fi invocate niciun fel de împrejurări excepționale ca justificare a torturii sau altor rele tratamente.¹⁰⁹
210. Cadrul legal trebuie să asigure că nicio mărturisire sau declarație obținută prin tortură sau alte forme de coerciție nu are valoare probatorie, decât dacă este folosită împotriva autorilor unor astfel de abuzuri și pentru faptul care a impus declarația. Legislația națională trebuie să asigure că persoanele responsabile de acte de coerciție și abuz sunt trase la răspundere.¹¹⁰

Cultura și capacitatea instituțională

211. Membrii conducerii instituțiilor trebuie să încurajeze administrarea eficientă a interviurilor prin comunicarea angajamentului clar și de durată față de schimbările pozitive. Modificarea culturii instituționale în privința interviurilor necesită o guvernanta solidă și planificare atentă.
212. Instituțiile trebuie să se asigure că toate modificările aduse cadrului legislativ și politicilor naționale în materia interviurilor sunt integrate în normele și procedurile instituționale și comunicate în mod corespunzător personalului. Personalul direct implicat în administrarea interviurilor trebuie să fie instruite în privința implicațiilor practice ale oricăror cerințe noi în materie de acte normative și politici.
213. Schimbările profunde și durabile ale practicilor de administrare a interviurilor impun statelor să investească în resurse umane și financiare adecvate, pe termen scurt, mediu și lung. Acesta va asigura consolidare capacității instituționale, în special datorită formării specifice și accesului la echipamente de înregistrare.

107. Art. 11 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; A/HRC/RES/31/31, punctul 11; A/HRC/RES/46/15, punctul 10.

108. /HRC/RES/31/31, punctele 4-9; A/HRC/RES/46/15, punctul 5.

109. Art. 4-6 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

110. Art. 15 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; A/HRC/RES/31/31, punctul 13; A/HRC/RES/46/15, punctul 22; A/HRC/25/60, punctul 68; A/71/298/, punctul 100 (nota de subsol 3).

214. Trebuie adoptate măsuri pentru a asigura că autoritățile cu atribuții în domeniul justiției penale și al derulării anchetelor acționează potrivit obligațiilor naționale și internaționale și că funcționarea acestora este transparentă și poate face obiectul controlului judiciar și public.
215. Capacitatea instituțională a autorităților cu atribuții în aplicarea legii și culegerea informațiilor poate fi consolidată datorită relațiilor constructive cu alte agenții, cu cercetători și cu comunitatea academică. Astfel de colaborări, care se pot extinde dincolo de frontierele naționale, pot oferi analize și informații utile, care contribuie la îmbunătățirea practicilor de administrare a interviului.

Autoritățile judiciare

216. Independența sistemului de justiție și de urmărire penală trebuie protejată și garantată, pentru a permite reprezentanților acestuia să joace un rol activ în implementarea metodelor de administrare eficientă a interviului.¹¹¹ Același lucru este valabil și în cazul independenței profesionale și științifice a serviciilor de medicină legală și a altor servicii conexe.
217. În implementarea garanțiilor fundamentale, precum dreptul la un proces echitabil, autoritățile judiciare trebuie să asigure că drepturile persoanelor care fac obiectul interviurilor sunt permanent respectate. Acest lucru le impune să evalueze atât modalitățile de administrare a interviului, cât și realizarea garanțiilor legale și procedurale ale persoanei suspectate, inclusiv accesul la un avocat și la un cadru medical.
218. Autoritățile judiciare trebuie să elimine stimulentele oferite autorităților cu atribuții de anchetă pentru a obține o mărturisire prin orice mijloace și să promoveze în schimb utilizarea unor metode etice, sprijinite științific.
219. Autoritățile judiciare trebuie să asigure că numai probele obținute legal sunt admisibile în cadrul oricăror proceduri și să rămână vigilente la orice indiciu că o anumită declarație ar fi putut fi obținută prin coerciție sau rele tratamente. Declarațiile date sub tortură, rele tratamente sau coerciție trebuie excluse din orice proceduri judiciare, potrivit regulii de excludere.¹¹²
220. Persoanele suspectate și cele acuzate trebuie aduse în fața autorităților judiciare, în persoană, pentru a clarifica legalitatea reținerii lor, pe care trebuie să aibă posibilitatea să o conteste. Atunci când există temeiuri pentru a considera că persoana adusă în fața lor ar fi putut fi victima relelor tratamente, parchetele și instanțele de judecată trebuie să demareze o anchetă din oficiu.¹¹³ Acestea trebuie să solicite o examinare medico-legală, chiar și în absența unei acuzații sau plângeri exprese.

111. *A se vedea, de exemplu, A/HRC/13/L.19, Rezoluția Consiliului pentru Drepturile Omului, 23 martie 2010. A se vedea, de asemenea, art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.*

112. *Art. 15 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; a se vedea și A/HRC/25/60, punctele 66, 82.*

113. *Art. 12 din Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; a se vedea și CPT/Inf (2002)15-part, Developments concerning CPT standards in respect of police custody, 2002, punctul 45.*

221. În sfârșit, autoritățile judiciare trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura că persoanele responsabile de acte de tortură sau rele tratamente sunt deferite justiției și li se aplică pedepsele corespunzătoare.¹¹⁴

Diseminare

222. Statele trebuie să disemineze Principiile tuturor autorităților executive, legislative și judiciare competente, în special celor cu atribuții în aplicarea legii și culegerea informațiilor.
223. Activitățile de diseminare realizate în cooperare cu organismele de supraveghere, organizațiile societății civile și publicul larg vor contribui la dezvoltarea încrederii populației în autoritățile cu atribuții de anchetare.
224. Statele trebuie să colecteze informații privind măsurile adoptate de autoritățile competente să pună în aplicare Principii privind interviuarea eficientă pentru investigații și culegerea de informații și să raporteze organismelor regionale și internaționale relevante evoluțiile.

114. A se vedea Liniile directoare ONU privind rolul procurorilor, regula 16, cel de-al 8-lea Congres al Națiunilor Unite privind prevenirea criminalității și tratamentul infractorilor, Havana, Cuba, 1990, regula 16 și Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind îndatoririle și drepturile esențiale ale procurorilor adoptate de Asociația Internațională a Procurorilor la 23 aprilie 1999, regula 4.3 litera (f).

Principii privind intervierea eficientă pentru investigații și culegerea de informații

Principiul 1 Elementele de bază

Administrarea eficientă a interviului se bazează pe știință, lege și etică.

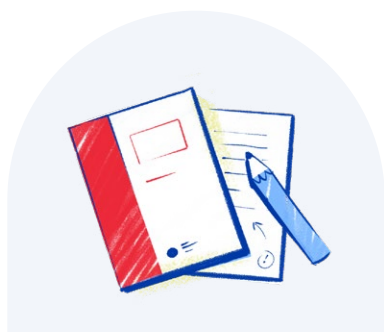
Principiul 2 Practicile

Administrarea eficientă a interviului este un proces complex, care vizează colectarea de informații exacte și credibile, cu aplicarea garanțiilor legale în materie.

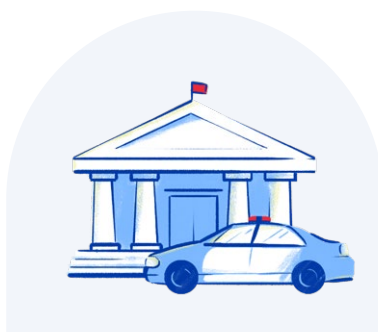
Principiul 3 Vulnerabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune identificarea și gestionarea nevoilor persoanele audiate, aflate în situații de vulnerabilitate.

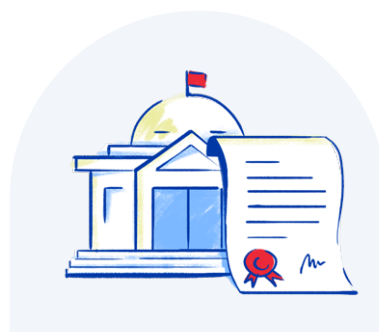
Principiul 4 Formarea

Administrarea eficientă a interviului sau audierii constituie o competență profesională care impune formare specifică.

Principiul 5 Responsabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune instituții transparente și responsabile.

Principiul 6 Punerea în aplicare

Punerea în aplicare a tacticilor de administrare eficientă a interviului presupune adoptarea unor măsuri ferme la nivel național.

„Prezentele principii privind administrarea eficientă a interviului se bazează pe cercetări științifice riguroase și pe decenii de experiență a anchetatorilor penali. Acestea îmbunătățesc eficacitatea și acuratețea culegerii probelor și previn erorile judiciare cauzate de actele de tortură și coerciție pentru obținerea unei mărturisiri. Au scopul de a proteja drepturile fundamentale ale persoanelor suspectate de săvârșirea unei infracțiuni, precum și pe cele ale victimelor și martorilor, și de a îmbunătăți încrederea civică în aplicarea legii.”

Juan E. Méndez,

*Co-președinte al Comitetului de coordonare a experților,
fost raportor special ONU asupra torturii*

Principii privind intervierea eficientă pentru investigații și culegerea de informații

Principiul 1 – Elementele de bază

Administrarea eficientă a interviului se bazează pe știință, lege și etică.

Principiul 2 – Practicile

Administrarea eficientă a interviului este un proces complex, care vizează colectarea de informații exacte și credibile, cu aplicarea garanțiilor legale în materie.

Principiul 3 – Vulnerabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune identificarea și gestionarea nevoilor persoanele audiate, aflate în situații de vulnerabilitate.

Principiul 4 – Formarea

Administrarea eficientă a interviului sau audierii constituie o competență profesională care impune formare specifică.

Principiul 5 – Responsabilitatea

Administrarea eficientă a interviului presupune instituții transparente și responsabile.

Principiul 6 – Punerea în aplicare

Punerea în aplicare a tacticilor de administrare eficientă a interviului presupune adoptarea unor măsuri ferme la nivel național.